

Pro Illustratione Decisionis Regij
 Canselarij Regni Valentini facta Die .v.

februarij Anni 1690.

In causa

Administrationis Sebastiani Molinae

Villae de Biaz Relictae ad Effectum
 Dotandi Virgines & Pauperes Illius

Consanguineas

96

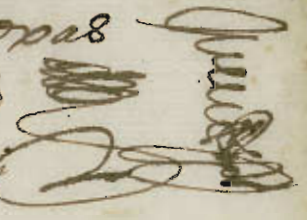
119 96

Santa Cruz
 08

Sign. ant. 96
no. mod. 208

115 220

R. 273

55. fopas

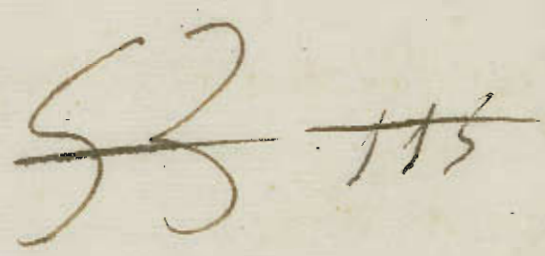
Pro Illustratione Decisionis Regij Cancellarij
Regni Valentini facta die 27 Februarij anni
1690.

In Causa.

Bl. 16-12
Dese 13 a 1/2 Molina

Administrationis Sebastianij Molinae Villa
de Bias relicta ad effectum dotandi virgines
pauperes illius consanguineas.

In qua primo series testamenti dicti Sebastiani
Molinae transcribitur. 2. Littera conten
tionis. 3. alia sententia lata et publicata
in eodem Tribunali die 26 Martij anni
1689. 4. dicta Observatio et ultimo
Sententia supra dicta dicti diei 27
Februarij 1690.

23. f. 100
P. 100

Pro Illustratione Decretorum Regii Consistorij
Regni Castellae facta die 23. Junij 1590.

612 Canon.

Ordinatione Decretorum Regii Consistorij
de his rebus et quibusdam aliis
p. 100

Pro Illustratione Decretorum Regii Consistorij
de his rebus et quibusdam aliis
p. 100

~~112~~

Copia de la Causa del Testamento de Sebastian
 Molina recibida por Juan
 Joseph Ferris Notario en 23 de
 Noviembre 1662 y publicada por
 el dicho Notario en 25 del
 mes de Mayo 1663.

E venint a la distribucio de mos bens drets y he-
 rencia mia vell e man y es ma voluntat que
 per Los Administradors per mi nomenadors
 es pague tot lo deus per mi disposat y ordenat
 y pera la solucio y paga de lo deus dis- vell
 y es ma voluntat que noia venuda ninguna
 possessio de les recabens en ma herencia sino
 tan solament los bens muebles y persi mouens
 que estrobaran recaure en aquella y si fab-
 rera alguna cosa vell e man que es pa-
 que de les vendes de mos bens y herencia,
 com ma intentio sia fundat y instituhit
 ma administracio y obra pia per persona pero
 obs. de carat donelles pobres parentes omes
 segons que ab lo present instituhicich a aque-
 lla en herencia mia universal de tots mos
 bens drets y herencia y encara General y
 vell e man y es ma voluntat es fara en e
 per la forma seguent.

Primerament vell ordene y manese que
 per los Administradors per mi nomenadors sien

fets & faren Inventaris de tots los bens edrets
ques trobaran recaure en la dita herencia així
mobles com immobles & persi mouents & dels mobles
& semouens Null sia feta almoneda & aquells
venuts en publich encant als mes de puen donant
així al diner com fiats del modo que a aquells
Los pareixera y ben vist Los Serán.

Item Null ordene & mane que los bens sitis
que estrobaran recaure en dita herencia sien
arrendats per los dits Administradors per mi
nomenadors en publich encant al mes de puen
donant & que los puen dels dits arrendaments
es depositen en una caixa que pera dit efecte
Null es fassa & fabrique ab tres Claus, dels quals
Null que les dos les tinguen los dos Adminis-
tradors y la altra L' Administrador Sindich
& Escrivá que go ayant nomenare dels
dita Administracio y obra per la qual
Null es pose en la Sacristia de la Parrochia
dela puen dita pera que estiga en custo-
dia & guardada duplicant als dits Reverents
Pector & Clero, de dita Parrochia al tinguen
perbe de dexar possar dita caixa en dita con-
formitat, volent així mateix que los arrenda-
ments es faren ab pacte & condicio que lo arren-
datari paga de portar & porte & deposite lo diner
de son arrendament en la dita caixa, don no
que nose li admeta en legitima paga de son

RS

arrendament nise admeta dita endits arren-
 dament sino sera ab dit parte qdiss depositis
 hajen de ferre g esfassen enpresencia dels dits
 Administradors g Sindich, hu dela major part
 de aquells, g que lo dit Sindich g lscriva que
 apart nomenare haja de fer mar les Canteles
 g no altra personas, g aixi mateix Les lrides
 del dit diner dela dita Caixa se hajen de fer
 enpresencia dels dits dos Administradors g dels
 Sindich g lscriva deus dits hu dela major
 part de aquells pera els obr que ho ordenare

Et ens Vull ordene g mane ges ma voluntat que
 per los dits Administradors g Sindich per mi nome-
 nadors si els pareixera ser cosa Conuenient sem-
 pre y quant adaquells o ala major part de aquells
 Los pareixera g ben vist los sera quixen vendre
 guenen tots los bens liris que estrobaran re-
 caure enta nra Herencia o los que ben vist los
 sera ala persona o personas que els pareixera ab
 tal engere quesiga en publich encant g abmes
 de greu donant aixi dels bens liris que s'otiruh
 enta terme dela present Vila com enta Ciutat
 de Valencia g orta de aquella g en altra qual-
 se vulla part que sia g los greus de aquells ca-
 rreguen araho de censal en part terta g segura
 a coneguda de aquells o conguen possessions en
 lo terme dela present Vila de Biar cas sens
 autoritat ni decret de Juge algu y encas

de quitament de censal eo censals carregadors
vull que els diners del tal censal que quitaran
entre en dita caixa y no estiga de aquella
sine sera pera obs de tornar acasuegar o con
grat alguna potencia entro terme de la present
Vilas.

Atens vull ordene y mane per ma voluntat
que apres defet y cumplit tot lo desus permí
dispost y ordenat les desus dites rentes prote
ctores de nos bens y herencia sens dimi
nucio alguna de legitima falidia quarta
trebetianica o altre qualcuol diet entren
com gañinc dit y sien portades adita caixa, y
aquelles sien extretes de aquella per dita sin
dich y administradors pera Casca doncelles
gobres parentes (nies així Orfenes Comles de
minst Pare o pares y que ab la renta que Cas
cum any y aura liquida es dote una paren
ta atemps que contractara de Matimoni
y si aun mateix temps, o en un any (mateix
es Casasen dos parentes (nies vull per ma vo
luntat baja de entrar y entre acobras dita
renta La que sera mes parenta (nia y si acas
Les dos tal Casasen foren en igual grau paren
tes vull que si la una es del Cognom de Molina
sia preferida ala altra que no osera, ab tal
empere que la altra no sia descendent de mon
germa o germanes, Com ma voluntat sia

CS

que les descendens de mongerma o germanes
 sien preferides atotes les demes parentes q
 qualsevulla altres que hagen de entrar a co-
 bras y ser dotades de dita renta, y en respede
 de les demes que no seran descendens de germa
 o germanes m'ies vull y es ma voluntat
 que sien preferides les del cognom de Molina
 com dit es, y en apres vull que sien pre-
 ferides quant seran en igual grau les orfenes
 a les que no ho seran, y en apres les que seran
pobres a les de major edat y ultimament
 les de major edat a les de menor edat, als lites
 y declaras es que vull que primerament
 les descendens de mon germa y germanes en
 apres les del cognom de Molina, y en apres
les orfenes, y en apres les que seran omes pobres
 y aixi mateix les de major edat, y ultima-
 ment les de menor edat des en cas que sien pa-
 rentes en igual grau que senthe en diferents
 graus vull entre la mes parenta sino y au-
 ra altra descendent de germa o germanes
 m'ies; y per quant pot succedir casarse
 dos parentes m'ies en igual grau en un
 mateix any ab que sera fossos haver de
 guardar la ma al any següent observant
 lo darrunt dit y ordenat y per mi dispos
 declare vull y man y es ma voluntat
 que si ento entretant que aquella agrada

a entrar per son ~~hono~~ g orde a cobrar dita
renta sen Casas altra mes parento, bull
que primer entre la primer Casada y que
aixi vachen en orde entrant ab tal empero
que moria com tinch dit La que ultima
ment Casara decendent de mongerma o ger
manes, com ma voluntat es que Adia
que escare decendent de germa o germa
na ma entre aquella y totes les demes
aguarden, y bull queda la quantitat que
aquelles seran dotades enfasen a ses volun
tats aixi entre vius com en ultima volun
tat.

Enemint a la declaracio deles que es ma voluntat
entren a ses dotades y cobrar dita renta com desus
es dit bull sien les següents Primo les filles y de
cendens de Juana Molina y de Ferrandis Muller
de Juan Ferrandis filla de Juan Molina mon
germa = Attem les filles y decendens de Maria
Molina y de Ferrandis filla de dit Juan Molina
mon germa = Attem Christofol Pastor y Si
nes Pastor germans fills de Sines Pastor y de
Petronilla Molina ma germana y les filles
de casa de aquells, advertint que no es ma vo
luntat entren altres homens a cobrar ni gozar
dita renta en James, mes que los dos desus dit
y les dones bull entren perpetuament = Attem
bull entren les filles y decendens de Sines Juan

CS

Candela y de Isabeth (Molina) ma germana
 Atens Les filles y descendens de Juan Melo fill
 de Antoni Melo y de Madalena (Molina)
 ma germana que de present viu a quell en Be-
 nissa y se apellida Juan (Molina) = Atens
 descendens de Martin Estenar y Juana Mo-
 lina Cosina germana mia = Atens Les de-
 cendents del q.^o Martí Navarro fill de Mar-
 tí Navarro y Esperanza (Molina) q.^o germana
 de mon pare = Atens les descendens de Juan
 Cuiles y Pere Cuiles fills de Juan Cuiles y Is-
 beth (Molina) q.^o germana de mon pare = Atens
 les descendens de Madalena y tota (Molina)
 conjuges Cosina germana mia = Atens les de-
 cendents de Pere (Molina) dit Lo Espanol cosin
 prim meu = Atens les descendens de Juan Mo-
 lina germa de dit Pere y cosin prim meu
 Les descendens de Pere (Molina) de Gales = Atens
 Les filles y descendens de Juana (Molina) vi-
 da de Alonso Martinez ala qual reconech
 per parenta = Atens les descendens de Gaspar
 Luna mon cosin germa = Atens Les filles y
 descendens de Joseph Bellot Cirugia Comanich
 administrador desus Nomenados y parent meu =
 Atens les filles y descendents de Juana Lopez
 viuda del q.^o Diego Perez aqui reconech per pa-
 renta = Atens les filles y descendens del Sr.
 dich Lesciva y administradors de dita ad-

CS

ministratio y obra pia per mi Instituida
ab lo present et qual nomenare yo ab acte
apart deste = Atens los descendens de Juan
Perez, Ismeregildo Perez y Miquel Perez
germans cosins meus = Atens les filles y de
cendens de Elisabeth Candela viuda de
Gregori Soler; Y ultimament les descendens
de totes y qualseuols persones que probaran
ser ones parentes aixi per part de Pare
com per part de Mare.

Atens Vull ordene y mane que casu dels
dits administradors y sindich de la dita admi-
nistratio y obra pia per mi nomenadors
quisen casu de aquells nomenarne altre
en son lloch aixi viuent com en ultima
disposicio y si acas algu de aquells moris
quan que quant y per loit o altra causa deya
de nomenar successor endit officí y la
rrrech Vull que los dos que quedaran ara
sien los dos administradors, o lo sindich y
administrador y lo altre administrador
nomenen y quisen nomenar lo tal ad-
ministrador en lloch del mort sens autho-
ritat de jutge algu y vull que aquell tin-
ga lo mateix poder que ab lo present
donare als administradors y sindich per
mi nomenadors y tot aquell que de dret
y justicia aconsemblans sels pot y deu

CS

donar y atribuir.

Atens nomene en administrador de la desudita administracio y obra pia per mi desus abloque sent meu ultim y darrer testament fribidit da als dits Mossens Vicent Pons prebere y a Joseph Bellot Cirugia juntament ab los sindich y escriua que yo apart nomenare con sindich dit donant los y conferint los tot lo poder que assemblans administradors de dret y justicia dels sol deu y acostuma donat y atribuir; Volent que esta nominacio que aquells hazen de fer de altra persona en son hech es segura de uns en altres dels nomenats y nomenados perpetuament.

Atens Null y none queri se aura de nener ser alguna cantidad o cantidad para obr de dita administracio y obra pia para litigis, para fer obras en los casos que recauran en dita obra pia sino es vendran de present opera ab tres diligencias o negocios los dits administradors y sindich o la mayor part de aquells los quixen gastar y gastar sens autoritat ni impedimento de Judge algu.

Atens Null ordene y mane ges ma voluntat queri entre les dals donelles y demes nomenats per mi que ande entrat ab lo orde desus dit a gojar de dita renta de la dita administracio y obra pia y

[Signature]

aura algunes diferencies sobre qual a deen
tras primer o altres qualsseuets que sien en
orde abadesus Ordenat y Ordenados que los
tals plets y diferencies sien diceses per lo
dits Administradors y Sindich opulencia
chor part de aquells volent que los tals
litigancs no tinguen cri baixes de tenid
appellacio ni recort algu sino que lo que
per dits Administradors y Sindich o l'arna
jor part sera fet no puga ser reuocat ni
anullat de ningun modo ni manera
ni per ninguna raho de dret ni de Justicia
Item vull y mane y esma voluntat que
per dits Administradors sien preses de nos
bens y herencia cascun any per lo salari
de cascun de aquells tres lliures de mone
da de Valencia y per lo dit Sindich Cinch
lliures de dita moneda cascun any per
son salari de Sindich y escrivá ademés de
les tres lliures que se tambe com a altre
de los Administradors ab tal empresa que per
dit salari tinga obligacio de rebre y rebre
tots los actes necessaris en fauor de dita
administracio y obra ja graciosament
y aixi mateix vull que al temps que
Contractaran de matrimoni les tals que
auran de ser dotades de dita renta que
aquell rebra les cartes publicas laqast

que tocara a dita administracio: graciosament
 y en cas que se offerira haver de eixir fora
 La present Vila per negeis de dita Adminis-
 tracio y obraria al sindich o administrador
 que anira per dies negeis vull seli done
 alho que ala major part dels dits Adminis-
 tradors y sindich Los pareixera

Aquest es lo meu ultim y darrer testa-
 ment ultim y darrera voluntat mia lo
 qual es lo qual vull que valga euater quixa
 per dret de ultim y darrer testament meu
 ultima y darrera voluntat mia etino va-
 lia euater no podra per dret de ultim y da-
 rres testament meu vull que valga euas
 les quixa per dret de ultim y darrer codi-
 cill meus o per aquell fur Rey privilegi-
 erabo que mes y millor de justicia va-
 ler y tenir porra y mes ala mia in-
 tensio sia aplicable Lo qual fouch fet
 en la dita y present Vila de Biat a
 vint y tres dies del mes de desembre
 del any dela oratinitat de nostre Senor
 Rey Jesuchrist de mil eiscents e xpan-
 dos D. J. nyal de mi dit Sebastia Me-
 lina dela Lombarda testador qui desus
 qui totes les dites coses y essengles de
 aquelles contengudes en lo present meu
 ultim y darrer testament ultim y darrera

[Signature]

Voluntas nra hoc obsequio ratifiquet y con
firme de la primera linea fins la darrera
inclusionament y Null que ayres la nra fi
sien portades asa deuida y Reals Exceusio.
Presentes fover

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint handwritten signature or mark.]

—

7

Lectras de Contention des pacheades par
et Tribunal Real Contra et Ordina-
rio Ecclesiastico.

A. M. M. M.

Carolus Dei gratia Rex Castellae Aragonum Legio-
nis Utriusque Siciliae Hierusalem Navarrae Granatae
Toleti Valentiae etc. et pro sua Maiestate.

Ludovicus de Moscoso, Ororio, Hurtado, de Mendoza chan-
donal et Roxas Comes de Albornoz Marchio de Al-
masan Poza, Moncon, et Cania Comes de Montagudo
et Ledoro, dominus fortitudinum de Castro Verde Buzon
et Cania atque Villarum de Varca Moruep et Villa-
sayas ac septem de Camgos Custos Praefecti Domini
nostri Regis Aux unius ex clavis hominum Armo-
rum Custodiarum Veterarum Castellae Comendator de
Capamarca et Capamarquilla de Cubiculo sua Ma-
iestatis et locum tenens et Capitaneus generalis
in presenti urbe et Regno Valte, Dilectis Regis Maies-
tatis Officiali et Vicario generali nec non Visitatori
huius diocesis et Archiepiscopus Valentiae et alijs qui-
buscumque personis cui dea quibus infrascriptorum
spectet executio presentes que pervenerint et presentate
fuerint salutem et regiam dilectionem. Nouentis
quod coram nobis et in hac sacra Regia Audientia
personaliter comparuerunt Marcus Monsonis Nota-
rius altes ex regis fisci procuratoribus genes Nos ren-
dendibus et Laurentius Bodega Notarius
Vobis procurator Administrationis Relictae

—

per Sebastianum Molina de la Sombarda
quendam Civem et quendam die presentis
et infrascripto possuerunt supplicationem
honoris sequentis = Illustrissimam & excellen-
tissimam Seno = Lo altre dels procuradors ^{fiscals}
de la Magestad per procuradors dels Admi-
nistradors de la Administracio dexada per
Sebastia Molina de la Sombarda quora-
dam Civitada supplicants tam Coniunctim
quam diuissim, ac omni meliori modo
que possunt di buen: que Lo dit Sebastia
Molina ab son Ultim y darret Testa-
ment rebut per Joan Joseph Ferris No-
tari en Vint y tres de Setembre mil
Siscents Sepanta dos Instituhí y funda
una Administracio dels restant de sos
bens deduits alguns Negats y altres coses
particulars de que havia disposat pera
que de la renta de dits bens com eren
Cases Conials y terres foren llastades y aco-
modades doncelles parentes de aquell
ab diferents pactes Condicions y prela-
cions y nomena en Administradors a Mo-
sion Vicent Pexes y a Joseph Bellot Ciruja
als quals y al sindich escuma que apart
nomenaia que fouch lo dit Joan Joseph
Ferris dona ple y bastant poder pera no-
menar entloch de aquells altre o altres

Administradors y para poder fer y executar
 tot lo demés per aquell dispost q de clarat
 les parentes que haquesen de gozar de dita
 renta, sens interuenció de Judge algu
 ni poder appellat ni reconer les que no
 fossen nomenades com que Rargament
 consta per dit testament que presentán
 quantum se baseguís que hauentse go-
 zat en forma la dita administració se han
 fet algunes provisions per lo Tribunal eccle-
 siastic a Instancia de algunes persones
 contra dits Administradors y ara en la
 visita que se esta fent per lo Arquebis-
 bat se ha passat a obligar dits Adminis-
 tradors donarem conte de lo presert de
 dits bens recabents en dita Administració
 y a fer alguns mandatos respectants a
 aquella y al modo de distribuir dites rentes
 entre les parentes de dit Molina y encara
 se ha passat a voler compellit es pagassen
 al net de Onofre Monllor cent cinquans
 sa lliures que se li haviem de donar en
 execució de lo dispost per dit Molina
 tot lo qual se ha fet sens tenir jurisdicció
 alguna lo Tribunal ecclesiastic en dita
 administració neque racione personarum
 per se seculars dits Administradors y es
 que ademas dita administració neque

—

ratione rei que es de ra als parents
adula queriens pobres potius inbitu sangu
nis, quam pietatis censetur relicturns (maxi
me estant dita disposicio ab les Clausules
& Circumstances que es troben endit Tes
tament per la qual raho quat seu el Cone
ciment que puixa cabre endits bens &
Administracio toca als Tribunals Laichy
& en esta conformitat se ha declaras
en propis termes per lo Reat Canceller
estos Mesos preparats entre parts del pro
metor fiscal ecclesiastic & Certs pte
sos parents de Juan Romenech quan
tot de una gets Administradors de la ad
ministracio deixada per dit Romenech
de altra de que se inferix restat grave
ment perjudicada La dita Jurisdicció Real
& gravada dita Administració. Pertans
et alias intentant aquell reoney que apre
& Conuenient que de Justicia estrobc Intro
dus et non solum permisso sed et omni
meliori modo quo possunt supplicans
sua ammonestab lo dit Judge ecclesiastic
& si oportuerit lo dit Virritador Casse, anulle
& reneque dits procheinents restituint diles
causes al Judge secular. et si entancit fer
me contentio juxta concordiam ab no
minacio de arbitres despachant pera

...dit effere Les Petres acostumades Juxta libe-
 rum. Et que la present sia eussada a hu-
 dels Nobles e Magnificos Doctores del
 Real Concilio qui eam est. per nos a iuris
 et Licet g^o Alimus g^o Nos vero pro-
 tantiam et Supplicationem huius modi
 Nobili et dilecto Regio Conciliario Don
 Dominico Mathieu et Sibua Militia
 Montetiano huius regis Consilij docto-
 ri procedente luscatione Commissimus, per
 quem ex deliberatione Regis concilij eius-
 dem cum interuentu Magnifici regis
 fisci Advocati fieri supplicata fuit pro
 uisum, ea propter pro debito dicta Regia
 provisionis executione instantibus que
 ac Nobis humiliter supplicantibus die-
 bus Marco Monroni et Laurentio Bor-
 dera Notariis quibus supra nominibus
 tenore presentium expresse de que nostra
 certa uicinia autoritate qua fungimur
 vobis et cunctis vestrum vosque ordo-
 mus atque monemus quatenus annullari
 et reuocari faciatis predicta procedimen-
 ta causas iudici Layco restituentes et si in
 aliquo Excitaueritis licet Excitandum non
 sit, Noueritis quod pro obseruatione con-
 cordie mouemus Contentionem et nomi-
 namus in arbitrium pro parte Regia peris-

—

dictationis Magnificam et dilectum Regium
Conciliarium Jacobum Pons regij fisci Prae
sidentem et eorum qui uno cum arbitro pro parte eccle
siastica jurisdictionis per vos nominando
in unum conveniant et ambo dubium si
quod est super praemissis Justitia median
te deciderent, atque declararent alioquin in
seus agendis (quod non credimus) procede
re et procedi mandavimus in praedictis pro
ut juris fuerit et rationi. Datis Vallis die
xxi^o mensis Augusti anni MDC Lxxxviii.

D. Joani. de la Torre Reg.

Ut. D. Domi. Mathen et Silva

ut. Pons R. f. et.

Joseph Laurentius de Saboya

Die xxvj. augusti anno MDC Lxxxviii.

Thomas Porcar Alcaide de la Verquer de la R. Audiencia

et Luis Lauer intimat y dexat la damunt dita

contencia a Don Marcos Alcaraz y Pardo Vi

cari general de la present Ciutat y Diocesis de

Valencia personalmente.

Melchior de Manes S. Reg. de.

Sententia Lata et publicata in Tribunali
Regij Cancellarij per Vincentium Quil eius
Scribam die 26. Martij anni 1689. in causa
administrationis officij Vulgodeli

Quantum.

Xp̄i Nōc Inuocato.

Nos Don Antonius Ferrer et Milan Iuris utriusque
Doctor Prepositus primarius in Sancta Metropolitana
Ecclesia Valentina Episcopus Heliopolen, ac Regius Cancellarius
in p̄nti Urbe et Valentie Regno. in facto contentione
orta inter Jurisdictionem Secularem Regie Audiencie,
Clauarium, Maiores et Scribam officij Manicanorum
Administratorum Administrationis relicta et institute
per Joannem Domenech ex una, Ecclesiasticam Valentiam
Juratos, Archipresbiterum Ecclesie Sancti Vincentij Martiris
ac Conuentus Sancti Dominici Ville de Bañeres Comi-
tatus de Bigorra Regni Francorum et Vicerrectorem Eccl-
esie Parochialis Sancti Joannis a foro Administratores
eiusdem Administrationis Joannis Domenech ex altera
partibus clupe dubio inter dictas partes modo scilicet:
an Mandata facta dictis Clauariis Maiores et
Scribe officij predicti per officialem operum et causa-
rum priorum huius diocesis ad reddendum Computa
et rationes dicto Administrationis et executioni man-
dandum operas pias Relictas per institutorem eiusdem
Administrationis et ad restituendum quantitates re-
sontas; debeant vel ne Reuocari; quia ut pretendit
Regia Audiencia in Litteris diei quinti Nouembrii
anni 1688. dicta Administratio est Laica a

28

Laico Instituta et Composita ex bonis de Realen
co. que contentio fuit acceptata per dictam
Curiam ecclesiasticam in litteris diei decimi
quinti eiusdem mensis Novembris. Visa
presentatione coram nobis facta die 26 igso-
rum mensis et anni et mandato de gonen-
dis processu et actis super tota causa in dicta
presentatione proviso. Visis actis et instru-
mentis in dicta causa factis et exhibitis. Visis
denique videndis. Quia in Occurrenti Curia
Administratores prefati debent adimplere
Voluntatem fundatoris dictae administra-
tionis et Ordinarius ecclesiasticus solum
habet Jurisdictionem ad accipiendas
rationes dictae Administrationis respectu
operum piorum non vero respectu Lega-
torum profanorum ibi relictorum Licet
incidenter propter circumstantias prefati tes-
tamenti a foriori Ordinarius ecclesiasticus
debet examinare omnes redditus dictae
Administrationis non vero Compellere Ad-
ministratores ad distribuendas quantitates
designatas tam pro salario Administratorum
quam Legati Consanguineis relictis quia hoc
pertinet ad jurisdictionem Secularem ratio-
ne profanitatis et secularitatis. Idcirco
et alias sententiamus pronuntiamus arbitramur et
declaramus dictum Mandatum factum per Cu-
riam ecclesiasticam non esse revocandum in la parte
qua diximus quod debet videre dictas rationes ad

minimis tractationis ad effectum et modo supradicto non
vero ut possit compellere administratores ad executio-
nem Legatorum profanorum ibi relictorum reu-
cando pro et in presenti reuocamus dictam manda-
tum in supra dictis quatenus generaliter fuit con-
ceptum.

Antonius Episcopus Regius Cancellarius
Vt. D. D. Mathen et Silva Vt. Pastor
Vt. J. B. Ortin et Luperi Vt. D. n. Emanuel Mercader

Publicata fuit huiusmodi sententia per me Vincen-
tium Quil Notarium Scribam Contentionum coram
Regio Cancellario vertendum die 26 Martij anni 1689
in domo dicti Regij Cancellari quam iuxta
confraternitatem Virginis Mariae de la Sen, Instan-
te et Supp^{te} Joseph. Quat Notarius Regij hici
procuratore alijs partibus absentibus scitatis
et non comparentibus. presentibus testibus Tho-
ma Castello et Joanne Ferrandis studentibus
Valentia habitatoribus

Vincencius Quil Notarius et scriba

Sebastianus Molina Villa de Bias Diacensis
 Valentini in suo ultimo Testamento recepto
 et publicato per Joannem Josephum Je-
 ronicum Molina supra reperitur a fol. 4.
 in Notarium die 23. Septembris anni
 1662 instituit sibi heredem quandam ad
 administrationem et opus pium in fauorem
 pauperum domnicellarum parentibus Orba
 cognatarum suarum et etiam in
 fauorem earum pauperum domnicellarum
 Consanguinearum suorum executorum etc.

Quae quidem Administratio manifesta
 fuit in omnibus Visitationibus ab Ord.
 sive ab eius Visitationibus factis in
 ecclesia Parochiali dictae Villa usque ad vlti-
 mam que in anno 1688. fuit facta et fini-
 ta accipiendo Visitatores Computa et Ratio-
 nes praedictae Administrationis in forma
 solita et iuxta stilum praesentis Archie-
 piscopi.

Fuit sequutum quod die 25. Mensis Au-
 gusti anni 1689. instantibus procuratore
 Regij fisci et alio procuratore Administra-
 torum actualium dictae Administrationis
 fuerunt expedite Litterae Contentionis in
 forma solita et iuxta stilum in quibus mor-

Litterae Contentionis extant supra in
 fol. 7

nebatur et hortabatur quod Ordinarius
 Ecclesiasticus et si oportuisset Cuius Visitator
 Cassarent et revocarent omnia procedimenta
 mandata processus et reliqua Jurisdictionalis
 promissa tam per dictum Ordinarium extra
 directum Visitationis, quam per dictum Visita
 torem in dicta Visita ex eo quod dicta ad
 ministratio erat Laica et a laico relicta et
 habebat Administratores Laicos pariter que
 continebat bona de realibus et relicta in
 illa erat pro dotandis quibus Consanguineis
 Testatoris, et per consequens magis affectio
 Sanguinis et Cognationis quam intuitu
 pietatis, debebat presumi; in quibus terminis
 et Circumstantijs Ordinarius Ecclesiasticus ne
 que eius Visitatores nullam habebant auge
 Labuerunt Jurisdictionem in dicta Adminis
 tratione ad accipienda Computa et ad petendas
 Rationes dictae Administrationis neque ad pro
 cedendum tam in actu Visitationis quam
 circa illum contra dictos Administratores La
 icos quod quidem pretendebatur per dictam
 Regiam Jurisdictionem in dictis Litteris Con
 tentionis jam exhibitae declaratum per
 Regium Cancellarium sententia lata et
 publicata per Vincentium Guill Notarium
 Scribam dicti Regij Cancellarij die 26 Martij
 anni 1689. in altera Administratione vulgari

Sententia diei 26. Martij
 1689. invenitur supra.

fol. ii

intitulata de quansero qua quidem Li-
 ttera Contentionis fuerunt injuncta et no-
 tificata Ordinariis ecclesiastico presentis
 Archiepiscopatus, non vero eius Visitatori nam
 in presenti non contendebatur neque ageba-
 tur de reuocatione aliquorum attentatorum
 factorum in dicta Visita anni 1688. Sed so-
 lum de defectu Juris dictionis Ordinarij

4.

Pro parte Jurisdictionis ecclesiasticae
 in litteris acceptationis dictae Conuentionis
 expeditis die 15. mensis Septembris anni
 1689. fuit replicatum quod dicta Administra-
 tio continebat opera pia, ex eo quod testator
 magis intuitu pietatis quam sanguinis
 illa reliquit uti manifeste verba ipsius
 testamenti proclamabant, quo supposito tam
 Visitatio dictae Administrationis quam Cau-
 sa super illam mota debebant apud iudi-
 cem ecclesiasticum conuerti et termi-
 nari.

5.

Et quia pro utraque parte Jurisdictionis
 Regiae et ecclesiasticae varia iuris pernicia
 et notata digna fuerunt allegata Conuentionis
 erit illorum expressio et annotatio ad pro-
 bendam memoriam futurorum

6.

Impressis satis docte et subtiliter fuit
 pro parte Jurisdictionis Regiae ponderatum
 quod non debent abendi in dispositionibus

verba materialiter sed sensus et mens tes-
tatoris. *L. in conventionibus. 219. ff. de testorum*
significat. L. semper in stipulationibus 34. ff.
de regulis juris. L. non aliter 69. ff. deleg. 3.
Crespi Observat 105. nu. 29. Azvedus Cons. 1. nu.
38. et per totum quia nihil aliud debemus in
requi nisi id quod actum est D. L. 34. ff. de re
gulis juris Fontaneta decis. 525. nu. 8. et in
hoc puncto pietas aut non pietas debet con-
jecturari ex circumstantijs dispositionis nam
non stat in nomine pietatis sed in subs-
tantia veritatis, ut probant Barbosa de
universo jure lib. 3. Cap. 27. nu. 7. Mantica de
Conject. ult. vol. lib. 6. tit. 3. nu. 23 Diana 7ta
tract. 6. resol. 30. ver. 4. Mostacus de causis
pijs lib. 1. Cap. 1. nu. 13. Tiraguetus in tractatu
de privilegijs p^o causa in prefat^e pagina 7.
in fine et Azvedus Consilio prima nu. 10. cum
leg^o. Cancer var. tom. 3. Cap. 20. delegatis nu.
384. nam quando versantur verba igitur tes-
tatoris, cum eo quod in testamento dispositum
hoc ultimum debet attendi dicitur Fontaneta
ind. decis. 525. nu. 8. et dicitur Azvedo in dicto
Consilio 1. per totum.

7. Siquidem non est in manu hominis
potest appellare fenestram sive imponere no-
men fenestrae gladio neque appellare gla-
dium quod est fenestra, et per consequens neq^{ue}

opus pium quod est profanum et Laicum
 ubi istis, aut aequivalentibus verbis et com-
 parationibus tempore declarationis pro
 parte Regis Jurisdictionis enixe pondera-
 batur.

8

Et dicitur Azelus in d. Cons. 1. n. 15
 sibi ad stipulante dicto Tiranello ubi supra
 advertit et affirmat quod in dispositionibus
 semper consideranda est causa finalis: si
 enim hoc se inclinatur ad cognationem ma-
 gis quam ad pietatem, dispositio potius pro-
 fana sive Laica quam pia debet pre-
 mi, etiam si in dispositione aliqua pie-
 tatis ratio tamquam causa remota po-
 sit considerari; nam hoc tamquam
 causa remota non est attendenda: quia
 propter quod testator vel fundator vocat
 consanguineos in dubio censetur disponere
 se non intuitu pietatis sed sanguinis: et
 ideo in capite quo loquitur dicitur Azelus
 in dicto Consilio 1. ita interpretatum fuit
 nempe scilicet quod non intuitu pietatis
 sed sanguinis elemosina (de qua ibi) fuit
 relicta quia etiam divitibus quilibet con-
 sanguineis ex voluntate testatoris debet
 preitari in quibus nulla ratio pietatis
 poterat verificari.

9.

Deinde etiam affirmabatur pro-

Corroboratione prefatorum quod in dicta
 dispositione Sebastiani Molina referitur
 Clausula similis aut aequivalens nempe
 Ibi: En respecte de les demes que no seran
descendents de germana o germanes (mies vull
g es ma voluntat que sien preferides les
del Cognom de Molina com dit es; En apres
vull que sien preferides quant seran en
igual grau les Orphenes a les que no ho-
ran; En apres les que seran pobres a les
de machos edad; 3 Ultimament les de
machos edad a les de menor edad acen-
tes g declarat es que vull que primerament
les descendents de nom de germana g germa-
nes en apres les del Cognom de Molina
en apres les Orphenes, g en apres les que se-
ran mes pobres g aixi mateix les de ma-
chos edad. 4 Ultimament les de menor
edad etc. Nam dictio, les que serans po-
bres a les de machos edad, supponit quod
etiam dicta elemosina ex voluntate tes-
tatoris debeat tribui non pauperibus, et
dictio quod preferantur descendentes fra-
trum et sororum testatoris et praecipue
illa que cognomen Molina habeant
etiam manifestat et probat quod
in iure sanguinis et non in iure pup-
tabis fuit relicta dicta administratio

ut expeditis ab Azevedo in d. Const. Clare
patefit.

10.

Quibus suppositis verba testatoris ex
primentia suam intentionem fuisse expe-
re et fundare opus suum iam non Obstat
contendebatur, quia potius stilo et imperi-
tione Notarii quam testatoris intentioni
applicanda veniebant et per consequens non
in Clausula Vocationum factarum in fa-
vorem descendendum fratrum testato-
ris poterunt intelligi posita, Quam uti
ait dictus Azevedo in d. Const. in simi-
li casu quod quando testator in principio
dixit quod pro anima testabatur aut
quod intendebat facere opus suum et
ex post facto in alia parte testamenti
alibus personis in quibus Nulla pie-
tas potest comprobari, subest ut preste-
tur, tunc debet intelligi et interpreta-
tari quod receptis in ultimis verbis agi-
ma Voluntate reuscando illam per tex-
tum in l. non ad ea 89. ff. de condit et de-
monst. idem affirmat d. Cancel in dict. tom

3. Var. cap. 20. de Legatis. Nu. 384.

11.

Ulterius fuit dictum quod dicta ad-
ministratio fuit relicta a Layco infans
rem Laycorum destinata et quod adminis-
tratores erant Layci et continebat bona

de Reateno et non erat erecta Episcopi
 auctoritate qua propter debebat Concide
 vari non de foro ecclesie sed Jurisdictionis
 Regis omnia hae punctim fuerunt
 allegata in casu celebri Concilij Archiep
 vari 129. cui addendi sunt dd. citati a Julio
 Capone tom. 5. discept. 396. n. 22. et ann. 38.
 usque ad 38. et in tom. 4. discep. 276. nu. 12
 et 15. et in tom. 3. disceptat. 154. nu. 1. Cum
 segg^{to} Maltrillus decis 110. Dubierres Can
 quest. lib. i. quest 35. Cappicius Latio decis 95.
 per totam. Fontanella tom. 1. decis 109. n. 4. et
 ii quod comprobatur argumento contra
 temitatum Hospitalium et Ceterorum Co
 legiorum et Comunitatum fundatarum si
 ne auctoritate Episcopi aut sub Regia
 protectione reperbarum in quibus etiam
 si aliqua opera pietatis exercentur non
 propter hoc Jurisdictioni Episcoporum sunt
 subjecta dictus Julius Caponi in d. tom. 3. discep.
 154. nu. 1. Cum segg^{to} et Cyrtinus Controvers
 for. lib. 1. Cap. 18. n. 3. et 4. et reliqui demper
 Laudati cum ceteris antedictis Citatij: et
 signantes Fontanella in dicta decis 109 per
 totam.

Et quod adhuc in causis pjs Juxta Lau
 cus habet Jurisdictionem si non privatim
 saltem cum latine est solititum in hae

ut probatur in deis 28. per Dominum Regem
 tem Leonem per totam et cum diversis fo-
 ric presentis Regni ubi late comprobat
 ad tradita per regetentes fagnanum et
 reliquos in cap. relatum. Et quoniam et in
 Ordine ii de testamentis et per Sulum
 Capone. in dicto Tomo 5. discept. 396. nu. 42
 en nemo dubitat

13. Et Ultimo fuit ponderatum pro parte
 Jurisdictionis Regie quod iam non poterat
 in presenti contentione declarari in fauo-
 rem Jurisdictionis Ecclesiasticae, nam si id
 fieret sequeretur grande absurdum si
 quidem in dicta declaratione Die 26
 Martij anni 1689. in administratione
Ulgo deli granter per ipsum Cancellarium
 iam fuit declaratum quod legatum relic-
 tum consanguineis pauperibus erat pro-
 fanum et Laicum non vero opus pium
 et per consequens presenti declaratio si fe-
 bat infavorem Ecclesie ex diametro con-
 trariaretur alteri; et in omni casu debet
 absurdum evitari ad tradita per dictum
 Azvedum in d. Cons. 1. nu. 26.

14.

Sed supradictis non obstantibus fuit de-
 cissum ad dicto Cancellario quod in casu pre-
 sentis Competentia Ordinarius non fecit
 eum neque eius Visitatorem accipiendis

computa et rationes dictae Administrationis neque in alijs provisionibus ab illis factis et per consequens quod non se-
nebantur remittere prefatas causas ad Sa-
dicem secularem ut videre est in ipsa de-
claratione qua supra ad Literas fol.
typis est mandata: ex sequentibus

Nota enim difficultas in hac mate-
ria, si aliqua debet esse vel potest repe-
riri, consistit in facto, nam si ex facto re-
sultat, quod relictum ad dicto Sebastiano
Tholina est opus pium, cessant omniaque
parte Jurisdictionis Regia desuper alle-
gata: siquidem satis tritum est in nostro
Regno, quod Ordinarius Ecclesiasticus habet
jurisdictione extra annum Jurisdictionem in
Lais et Administrationibus piji ad hoc
si sine a Laicis fundaret in illis bona
de realenco inveniuntur et ab adminis-
tratoribus Laicis administrantur vice
concordie in bita inter Dominum Regem
et Jurisdictionem Ecclesiasticam ad li-
teram inserta in privilegio 58 Regis Ro-
bri Secundi confirmata in foro 120 Curia-
rum anni 1604. Ubi Dominus Rex Leo
in decis 20 nu. 28. affirmat et docet et etiam
ab alijs foris ab eodem Rege laudatis
in eadem decis 20. nu. 10 et in idem com

probant *Marinus* decis 357 et *Alvarez*. *Valenz* consulti in tom. 1. nu. 2. quod inferius magis extensius fundabitur et declarabitur; et hoc ipso fundamento idem supra dictus *Canellarius* declarabit in dicta administratione, vulgo deli guanser pro parte contraria allegata cum sententia lata et publicata per dictum *Vincetium* *Euill* die 26 Martij anni 1689 quam etiam inuenies infra a fol.

16.

Cuius suppositis probatur quod tota dispositio *Sebastiani* *Molina* magis intuitu pietatis quam sanguinis fuit facta et per consequens versamus in casu de opere pio fundato et relicto. et adsupradictum verificandum aliqua ante omnia prelibanda veniunt.

17.

Sunt namque et in primis non est ambigendum quod in iure reperiuntur varia opinioniones; alia asserentes quod legata facta consanguineis pauperibus magis intuitu sanguinis quam pietatis relicta censeris debent et videre est in *Observat. Reuerterij* ad decis 357. de *Marinis* nu. 5 et 6 et quam plurimis citatis ad hunc effectum per *Castillum* lib. 4. *Controver.* Cap. 22 nu. 6. et per *Mostacum* de *Causis pije* lib. 1. Cap. 1. nu. 20. et alij Doctores contrarium tenent

nempe quod magis intuitu pietatis quam
Sanguinis ad quod se inclinant D. Castillo
in d. cap. 22 nu. 88 et 89. Conces. Var. resol.
lib. 3. Cap. 20 de legatis nu. 384.

18.

Sic similiter eadem questio a docto-
ribus controuertitur in legatis factis pro
dotandis virginibus consanguineis gerge-
ribus et videre est in d. Castillo Soto-
Mayor lib. 4. Cap. 22. nu. 6. et 88. et Mostaso
in d. lib. 1. de causis pjs Cap. 2. nu. 6. Cum
sagg⁶⁹ in d. Observat. Reuerterij ad dictam
decis de Marinis 357. in Tiraque llo in gra-
fat. de causis pjs ex ver. item relicta
gangeribus computantur usque ad uer.
item cum dos et alimenta in cluine in
Eutierrez Consilio 26. per totum in Valenzue-
lo Velazques tom. 2. Cons. 132. per totum
et in Mantica de Conjecturis Vlt. vo-
lunt. lib. 6. tit 3. n. 19

19.

Ceterum Licet dictus Mantica in
d. nu. 19. et dictus Castillo in d. Cap. 22 lib.
nu. 88. et 89. et Valenzuela et Eutierrez re-
soluant quod in dubio magis credendum
est quod intuitu pietatis fuit a testato-
re relictum presertim quando disposi-
tio fuit facta in Vlt. testamento pro
in nostro casu fuerit quia non est cre-
dendum quod testator in articulo mortij

non voluisset sua magis anime Consumere quam sanguini quod etiam sic similitates Consideravit Barbosa in cap. requirijti 15. de testamentis n. 3. Mostacius de causis pjs Lib. 1. Cap. 1. n. 24. Mantica de Conject. ult. volunt. Lib. 6. tit. 3. nu. 19. et Suiherrey in dicto Cons. 26. nu. 12 Propterea quia ex opere pio a Deo retributionem obtinere possunt testatores et sperare; non vero illius quod ex affectione sanguinis relinquunt; atamen quod nisi falsum ad radicem et tollit prorsus omnes opiniones et dubietates interminis nostri casus est ut a firmant d. de Marinis et suis Additionatos Reuertius in d. decis. 357. et Mostacius in d. lib. 1. Cap. 2. nu. 9. quod si non a patre vel ab aliquo de iustitia tenebatur dotareque. Has consanguineas fuit factum Legatum tunc opus pium debet iudicari. Hoc enim Circumstantia in nostro casu reperitur; nam Sebastianus Molina non reliquit filijs suis dictam hereditatem quia uti constat ex dicto Testamento non habuit successionem ullam neque tenebatur de iustitia dotare suas consanguineas.

Alij doctores volunt et distinguunt

hac forma vel testator quis nomine
 ut consanguineos quam pauperes, vel
 onus fuit verbi pauperes: si enim dixit
 relinquo dotem puellis pauperibus con-
 guineis tunc in dubio creditur quod inten-
 tu pietatis et non sanguinis et contra
 in casu quo dixisset consanguineis pau-
 peribus quod tunc non censetur causa
 pietatis sed imo potius sanguinis relicta
 ita Suñerres probat in d. cons. 26. nu. 8. cum
 leg^o que quidem circumstantia ad dicto Su-
 ñerres ponderata in d. nu. 8. ibi: Sed in pro-
posito illud cesat quia non sumens indu-
bio imo testator pius exprestit quali-
tatem paupertatis dum dixit, doncellas
pobres, quam consanguinitatis at constat
ex litera. Etiam inuenitur in testamen-
to dicti Molina qui quidem etiam dixit,
Com ma intermissa fundas y institui-
his una administracio de obra pia perpe-
tua per obs de Casas doncellas pobres
parentes mios et idem in alia Clausu-
la inferius declarat ibi: Laquelles
son exbreses de aquella per dita Sindicis
y Administradors pera Casas doncellas
pobres parentes mios etc.

21.

Deinde alij Doctores distinguunt
 inter casum quo diuisibus consanguineis

reliquitur legatum aut istud sit exeri-
 cum (magnoere quantitatibus nam si est
 magne quantitatibus aut factum diviti-
 bus in dubio non est presumendum opu-
 pium ita tenent Caneus lib. 3. var. tit. 20 de
 legatis nu. 384. 398. et 399. Diana part. 6.
 tract. 8. de testam. resol. 38. nu. 2 (nisi re-
 lictum inveniretur in dispositione in-
 gesta que aliter nisi reputaretur opus
 pium non possit de Jure Substituti
 uti ratiocinatus d. Caneus. in d. tit. 20.
 nu. 387 et etiam Mostacius in d. Cap.
 nu. 23. qui in eodem Cap. l. n. 14. et 15.
 resolvit quod nisi evidentissime con-
 tet aliam fuisse testatoris volunta-
 tem Legatum factum diviti conson-
 quines non est pium idem tenent Pe-
 uert. in Observo. ad decisionem 357. de Ma-
 rinis nu. 3. Mantica de Conject. ult. vol.
 lib. 6. tit. 3. n. 23. et desuper Laudati

22

Sed Castillus Soto Mayor exarsa
 fronte aserit, defendit, et tenet cum plu-
 ribus in d. lib. 4. Controuer. tit. 22. n. 80 cum
 sequ^{or} quod semper legatum pro Virgini-
 bus maritandis videtur relictum res-
 pectu Divini Numinis et quod potest
 dici et reputari quoddammodo relictum
 ipsi Deo immortalis et a firmat quod Baldus

in Cons 456. in 5. Volum. in fine ait quod
dotis causa est maxime pia et fauora
bilis quod procedit in districte sine sit
factum pauperibus sine diuitibus et
ipse ait ex doctrina Gaspari Boerij, So
mez Arias Petri Turdi de Alimentis et
Petri Magdalenii Labrus de metu testium
intestam. requisitis 2° p^o Cap 2° p^o so
tum ex nu. 39. Cum seq^r ex nu. 80.

23.

Sed pro declaranda dicta doctrina
et opinione distinguenti inter virgines
diuites et pauperes non est omitenda
questio, nempe quomodo ad excludendam
conjecturam pietatis diuitia sunt
consideranda vel non; in hoc enim
puncto distinguendi sunt tres Casus
primus est quando Virgo sinecuius pa
rentes, sunt diuites Magnopere, 2°
quando sunt pauperes ita ut nihil
habeant 3° quando non sunt neque
diuites neque pauperes ita ut etiam
in plebeyis ista ex suarum manuum
labore possint sustentari; et in nobili
bus licet Nobiles habeant sufficien
tem congruam ad sui sustentationem
aut parentes illarum possint facile
illas prebere necessaria ad victum
et vestitum non tamen habent

sufficientia bona ad dotem tribuendam:
 in qua questione est acceptum quod
 solum in casu quo Magnopere ipsa aut
 eius parentes sint diuites taliter quod
 possint habere dotem competentem
 pro suo statu et qualitate non potest
 considerari in casu dubie voluntatis
 testatoris quod voluit relinquere dotem
 intuitu pietatis; Ceterum in alijs duo-
 bus casibus indistincte tenent docto-
 res quod est opus pium ita resoluit
 D. Castillo in d. lib. 4. Controvers. Cap. 22
 n. 84. Mostacas in d. tract. de jiz. cau-
 sis lib. 1. Cap. 2. nu. 15. Piana in d. 6. ff.
 tract. 8. de test. resolut. 38. nu. i. ibi: Pium
autem sic est intelligendus qui sa-
tis diues est pro ratione sua conditio-
nis siue status et generis. Siquis satis
bonorum habens ut possint diues non
tamen 2um conditionem et qualita-
tem sua persone is pro paupere est
habendus et quod illi ea consideratio-
ne et causa relinquatur censetur re-
lictum ad ipsas causas Barth. in l. 1.
in 2. q. 2. quest. p. in ep. de sacros. eccl.
et ibidem Baldus Ver. Super quinta quest.
idem Bald. Siquis ad declinandum
verb. Circa tertium C. de episc. et Cleric.

ubi loquitur de Nobili qui satis bo
norum habet unde vivere possit sed
non pro ratione sua dignitatis Barba
cons 56. lib. 1. vel habet nobilis filia
et non potest congrue secundum suam
dignitatem matrimonio collocare
dus in tract. de aliment. tit 8 prius
nu. 10 idem insinuat et tenet Valen
zuela Velazquez in d. tom. 2 Cons. 132 nu
14. sic similiter probant Franca de
Conject. ult. vol. lib. 6. tit 3. nu. 24. et
lib. 8. tit 5. nu. 22 ibi: porro cum testa
tor subet maritari pauperes puellas
de ijs etiam intelligitur sensisse quod
vivent ex suo labore et Lara de an
nuarijs et Capellan. lib. 1. Cap. 21. nu
14. pag. 207.

24. nu. 10
Ex quibus omnibus iam aperte
probatum quod dictus Sebastianus Ma
lina in dicto testamento opus pium
instituit et non Laicum: nam si
attendimus ad illius verba et mentem
in principio sua dispositionis dis
te asseruit quod eius voluntas et
intento erat fundare opus pium;
et ab hac declaratione ipsius dis
ponentis non licet recedere. L. cum
hic status 32 §. ait oratio ff. de donat.

inter Arcuedas Cons. 1. nu. 40. Mans

ubi aiunt *Manrica de Conject. Ult*

Volunt. lib. 3. tit. 3. nu. et 4. fontanela

deccis 525 nu. 2i. et omnes; Voluntas

testantis in ultimis Voluntatibus sem

per predominatur tamquam Regina

et primum Locum tenet.

Hæc enim mens et intentio dic

ti testatoris tam Claris Verbis demonstra

ta in dicta Clausula, Com Maintentio

ria fundas & instituit una Adminis

tracio y obra pia, in alijs subsequen

tibus inuenitur in dicta dispositione

multoties repetita siquidem semper

quando loquitur de dicta Administra

tione illam vocat opus pium; prædic

ta namque in ore omnium sufficiens

proculdubio absque alijs Conjecturis

ad credendum et iudicandum dispo

sitionem in dicto testamento fuisse opus

pium et non Laicum neque profa

num: quia materia circa quam dic

ta Verba diriguntur tota pendet ex

mente et Voluntate testatorum; isti

enim et probatum Manes habent

omnimodam potestatem ad faciendum

opus pium ex his bonis vel non: qua

propter cesat ponderatio pro Contraria

parte allegata ubi dictum fuit quod
 non erat in manu hominis appellare
 fenestram gladio; neque gladium fe-
 nestram si quidem non quia testator
 non potest facere quod fenestra sit gla-
 dius aut ita appelletur nec e contra,
 desinit habere potestatem ad faci-
 dum de suis bonis id quod sibi magis
 libet et per consequens opus pium
 vel profanum.

26.

Deinde cessat etiam in presenti
 illa alia consideratio ex aduerso con-
 siderata nempe quod pietas non sta-
 neque debet stare solum in nomi-
 ne pietatis sed in substantia dispo-
 sitionis et haec debet inferri et de-
 sumi non ex verbis materialiter
 sumptis sed ex circumstantiis, et ex
 alijs conjecturis: nam de mente
 non potest aliter constare quam per
 verba ipsius testatoris quae sunt cla-
 ra et est satis tritum in iure quod
 verba intestamentis et in instrumen-
 tis reperta a partibus et non ano-
 narijs consentur probata et probat
 Fontanella tom. 2. decis. 401. nu. 2.

27.

Pursus in presenti omnes Conjec-
 turae sunt pro parte et in fauorem

operis p̄ij et deserviunt intentioni
 dicti testatoris in dictis Clausulis de
 Clarata: si quidem testator non te-
 nebatur dotare dictas Consanguineas
 pariterque usus fuit p̄ij verbo
 pauperum quam Consanguinearum:
 et quod relinquitur pro dotandis Vir-
 ginibus semper intelligitur in iuste
 pietatis est conclusio ab omnibus re-
 cepto si sint illa pauperes et videre
 est apud Doctores desuper laudato
 nu. 21. et taliter est p̄ium quod ante
 celis ceteribus operibus pietatis; nam
 alia opera pietatis possunt commuta-
 ri in alijs operibus p̄ijs aequivalen-
 tibus et similibus Moscaeus de
Causis p̄ijs lib. 1. Cap. 1. nu. 9. Ceterum
 hoc legatum virginibus factum mi-
 nime potest commutari Valenzuela
Velozquez tom. 2. in d. cont. 132 nu. 8.
Lara de Capellan. Cap. 21. nu. 9. Acinde
 istud legatum pro dotandis virgini-
 bus pauperibus tamquam p̄ium est
 exemptum ab omni gabella et probat
 cum pluribus Ciriacus. tom. 1. cont.
94 nu. 43. uti reddit rationem quia
 p̄iui legia concessa Ecclesijs consentit
 etiam concessa p̄ijs Causis et pro

relictis ecclesijs nulla est debita po-
 bella: idem quod Circaus probat Cir-
 linus tome 1. Controver. cap 103. cum gra-
 ciunt tradita a Fontanella tom 1 de
 cis 109. Om. 12 = sic similiter disposi-
 tio fuit facta non inter vivos sed in
 ultima voluntate in qua semper inter-
 presatur ut dictum manet pro offe-
 nio propter rationes desuper adductas.
 Accedit etiam quod nulli diviti con-
 sanguineis fuit factum Legatum ne-
 que istud consistit in aliqua quanti-
 tate pecunie: ergo omnes Conjecturae
 conspirant et probant intentionem
 dicti Maline.

Neque obstat argumentum
 pro contraria parte factum et deductum
 ex clausula Denages les que seran pobres
ales de machos etat: ex qua deducebatur
 quod in dicta dispositione fuit factum
 Legatum divitiibus consanguineis quia sub
 pra dicta pretensio manifestam Equivoca-
 tionem in facto: continet si quidem in illis
 verbis dicta clausula ibi: Denages les que
seran pobres ales de machos etat: non
 fuit intentio testatoris facere compar-
 tionem ita ut preferrentur pauperes divi-
 tibus aut non pauperibus sed dum

taxat quod in Linea pauperum prout
pauperioribus et magis indigentibus
elemosinam tribueretur quam alijs
pauperibus non tam indigentibus.

Haec enim intentio testatoris sui
confestim supra dictis subsequenter
nomen, ac entes y declarat es que
vult que primum les descendants
de mon germa y germanes en apres
les del cognom de Molina en
apres les Orphens y en apres les que se-
ran mes jobres y aixi mateix les de
maior etat 2° ultimament les de
menor etat: in quibus ipse testator
explicavit suam intentionem esse non
quod prestaretur elemosina non pau-
peribus etiam si fuissent descenden-
tes fratrum et sororum suarum et
cognominis Molinae sed quod prefe-
rentur in Linea consanguinearum
pauperum primo descendentibus fra-
trum et sororum 2° quod ex istis pau-
peribus consanguineis descenden-
tibus fratrum et sororum eligeren-
tur prout illa quae haberent cog-
nomen Molinae 3° in defectum dic-
tarum orbata parentibus vulgo Orphe

... deinde pauperiores et magis in-
digentes alijs pauperibus, Ultimo in-
terea aequali paupertatis illa que Mayo-
rem aetatem haberent aliter enim
non habebat necessitatem testator
repetendi dictum ordinem eligendi in
dicto vericulo aco entes q declarat: nisi
fuit illius animus declarare pre-
cedentem clausulam in qua iam di-
posuit quod preferrentur descendentes
fratrum et sororum et ex istis Cogno-
minis Molins et Orphans et deinde
magis pauperes et rursus maioribus
ad hoc ut non incidere in gre-
sensum dubium, an scilicet debuisset
illa elemosina prestari non pauperi-
bus: nam in dicto clausula que pre-
cedit alteri aco entes q declarat, sa-
tis vocavit primo descendentes fratrum
et sororum 2. Cognominis Molins 3.
Orphans, 4. pauperes 5. maioribus
et

30. id.

Spitub citra vicium superfluitatis
non poterat iterum repetere id ipsum
in dicto vericulo aco entes q declarat
nisi habuisset animum declarandi
illud verbum aut illam clausulam
gen apes les que seian mes pobres

ad effectum ut intelligeretur quod in
 dicta clausula, En apres les que seran
pobres non mutavit voluntatem quod
 habuit a principio nempe quod semper
 dicta elemosina pauperibus consan-
 guineis et non diuitibus tribueretur,
 nulla habita differentia inter descen-
 dentes ipsius fratrum et sororum et
 inter non descendentes illorum quia
 in omni euentu semper intentionem
 habuit quod non tribueretur elemo-
 sina diuitibus etiam si ista reperi-
 rentur fratrum aut sororum descen-
 dentes ut satis docte probat intermi-
 nis nostri casus d. Dutierrez ind. cons.
 26. per totum ubi resoluit quod sem-
 per quando testator duo copulatiue re-
 quirit pro virginibus pauperibus con-
 sanguineis maritandis nempe pau-
 peritatem et consanguinitatem (neces-
 sario ambe circumstantie paupertatis
 et consanguinitatis concurrere de-
 bent ad hoc ut possint eligi a patronis.
 Aliter enim ait d. Dutierrez etiam si
 magis coniuncta reperiantur; ista
 non possunt preferri si non sint pau-
 peres, quia in dispositione facta pro
 pauperibus consanguineis maritandis

etiam si datur clausula que dicitur
prestationem magis propinquarum
semper haec debet regulari et interpre-
tari quod intentio testatoris fuit quod
solum preferrentur magis propin-
que si in illis qualitas paupertatis in-
veniretur et non aliter nec alio mo-
do ita resolvit d. Suterrez et probat
in d. cons. 26. à nu. 8. vique ad 13. idem
probant Thantica de Conject. Ult. Volum.
lib. 6. tit. 3. nu. 19. et Thostacus in tract
de Causis p. 1. Lib. 1. Cap. 1. nu. 24. Ciria-
cym. l. 1. cap. 1. nu. 40.

31.

Igitur cum iam a principio in d.
his duabus clausulis relatis supra nu-
20. testator expresse et discrete declarasset
quod intentio ipsius erat fundare opus
pium ad dotandas puellas pauperes con-
sanguineas et quod pecunia ex deposito
extra haberetur ad prestandam elemo-
sinam sine dotem dum taxat puellis
pauperibus consanguineis iam non ha-
bet locum ut interpretari possit per
dictum sine argumentum quod dedu-
cunt ex d. clausula, Et en agres les que
seran pobres a les de machos Etat. et
etiam neque propter clausulam in
qua vult quod filia et descendentes
fratrum et sororum ipsius et cogno-

minis Molina semper preferantur
ceteris; quod indicis clausulis pra-
labionis Genapres est voluit recede-
re a sua prima voluntate qua fuit
ut pauperibus et non divitibus ele-
motina tribueretur.

32.

Ratio enim est manifesta nam
mutatio voluntatis et correctio nisi cla-
re et evidenter probetur ex verbis ip-
sius testatoris nunquam est inducenda
neque praesumenda citra vicium mag-
norum absurdorum inconstantiae sci-
licet et aliorum quia Nullus censetur
se corrigere. Statim l. cum hic status
32 §. aut oratio. 2. ff. de donat inter vir.
et uxor. Azvedus ind. cons. 1. nu. 6. et
Merochius de praesumptionibus lib. 6.
presumpt. 37. nu. 1. et 2. Mantica de
conject. ultim volunt. lib. 3. tit. 4. nu. 6
faciunt tradita a fontanela decij 570.
nu. 18. et Ulpianus in d. l. cum hic status

+ va de juri con form nam Anacuy contru.

Juris con tom. 1. controuer. 94 nu. 40 et

41. probat quod semper ex qua dote tenentur
curaque dote tenentur ad contrahendum metri-
monium domicilia tunc censetur quod in velle
xit de domicilia ganseribus etiam si id non
sine declarati; sic similitur ut

33.

32. §. sed si ubi ff. de donat inter vir. et uxor.
indubio proclivior esse debet iudex ad
comprobendam primam dispositionem
testatoris quam ad corrigendam.

Hae enim interpretatio est lite-
ralis et ab eodem testatore dimanata
et per consequens certa et genuina

nam ut ait dictus Azenedo in dicto
Concilio primo nu. 35. ex Vicinitate et
Contiguitate Scripturarum et Clausula
rum sumenda est declaratio de ma-
tura, et Clausula ad aliam ex dictis ges-
sationem in l. triticum n. 6. ff. de Verbo-
rum Obligationibus et Verisimilitudo
ex Vicinitate Colligitur ex l. si servus
plurium §. fin. ff. de leg. 1. l. heredes palam
§. sed si nota ff. de testamentis que lura
et alia allegant Divus incap. impioius
de regulis juris in 6. Manica de con-
jecturis Ultimorum Voluntatum lib. 6.
tit. 13. nu. 3. et mens testatoris semper
predominatur et ei verba deservire de-
bent etiam cum ipsorum impropria-
te dictus Azenedus ind. Cons. 1. nu. 40 Man-
ica de Conject. Ult. Vol. ind. Lib. 3. tit. 3 et 4
Fontanella de eis 525. nu. 21. et in nostro
casu nulla datur violentia ad inducen-
dum quod testator ind. Clausula Ten-
aptes les que seran pobres alis de ma-
chos Edat voluit quod preferrentur
pauperiores pauperibus et non tam in-
digentibus extantibus alijs verbis subse-
quentis immediate Clausula, aco ontes
g declarat est que aperte manifestant
dictam intentionem corroboratam

ab antecedentibus duabus clausulis
 in quibus ipse testator in principio dis-
 positionis protestavit et declaravit
 quod dicta Almoimonia pauperibus con-
 sanguineis tribueretur.

34. Item sup

Interpretatio enim d. clausule

Item apres les que serans pobres a les de
mahor l'adat que fuit facta a Juridic-
 tione Regia et consistebat ut dictum
 manet in eo quod preterebat ibi tes-
 tatorum fecisse Comparationem de pau-
 peribus ad divites non potest habere
 Locum uti probat d. Azvedus ind. Cons.
 1. per totum. nisi fatendo et fallaciter
 interpretando quod dictus testator vo-
 luit in illa parte se corrigere et mu-
 tare precedentem voluntatem quod
 sane est contra expressam mentem
 testatoris in principio Regius declara-
 tum et etiam postea in continentin
 dicto Vericulo, lacs entes q' declarat q'
 et per consequens arduum et arduis i-
 mum est, ut ait ipse Ulpianus ind. l.
 cum hic Statut 32 §. ait Oratio 2. ff. de
 donat inter ibi fasesse eum qui dem qui
donavit penitere heredem vero exipere
forsitan aduersus voluntatem super
manu eius que donaverit durum et

aurarum est, et etiam probat Mantica
de Conject. Ult. Volunt. in d. Lib. 3. tit. 4.
nu. 6. ibi: et quidem durum est recedere
a verbis claris propter Conjecturam Sati-
lenem et fallacem ut Colligitur ex L. Si
qui ducunt in principia et ibi: Bartho-
lus ff. de rebus dubijs. etc.

35.

Accedit etiam alia ratio efficax
in comprobationem doctrine in nu. an
tecedenti deposita que deducitur ex prin
cipijs a nobis desuper traditis in nu. 23.
Obi. cum pluribus explicatum manet
eptare. Medium inter pauperes et divi
tes nam inveniuntur plures Virgines
que neque sunt pauperes neque divi
tes; pauperes enim indigentibus easque
adviectum non habent sufficientia ne
que sibi ex opere manuum suarum po
ssunt alimenta probere valent: divites
vero illa que non solum habent suffi
cientia bona ad alimenta sed etiam
possunt ex ipsis dotari: Atamen illa
neque sunt divites neque pauperes
que possunt suo labore et industria
ali vel amicus parentibus victualia con
sequi, sed non acquirere neque amicus pa
rentibus habere illud quod requiritur
ad habendas dotes: cum ergo proculdubio

certum sit quod dicta Clausula, Gen
apres les que seran pobres a les demachod
edat, possit habere Locum in consanguí-
 neis neque diuitibus neque pauperibus;
 per consequens venit a firmandum a for-
 tiori quod adhuc supposito et non Conteso
 de Jure non procedere quod in d. Ves-
 aco entes I declarat Voluit testator
 declarare dictam Clausulam, Gen
apres les que seran pobres a les demachod
edat, taliter quod intelligeretur ipsum
 solum voluisse ut pauperiores et magis
 indigentes alijs pauperibus et non tam
 indigentibus preferrentur supra in
 interpretationem traditam supra a num
 28 usque ad 33. non potest fieri inter-
 pretatio quod testator ibi vllas Consan-
 guineas diuites vocare voluisset proq-
 tes primicia in dictis numeris 28 et
 sequentibus desuper traditis nempe
 quod semper debet fieri interpreta-
 tio ex forma et unquam non credatur
 testatorem Confessum se Corripisse et
 Mutare Voluntatem in principio di-
 positionis explanatam.

36. Presertim in casu presenti in quo
 versamur de Consanguineis reperitis in oppi-
 dulo ubi omnes vicini sunt pauperes agri

cultores et cum magno labore adquireunt
id quod sufficit ad sui sustentationem nec
habent unde parentes Virginum possint
illas dotare et ex alia parte illud quod
dictus Sebastianus Molina relinquit non
est legatum exstiumum sed dum taxat
continet congruam dotem iuxta quali-
tatem dictae Villa de Bias et statum
dictarum Consanguinearum et iudices
semper debent iudicare pensatis circum-
stantijs causa facti et personarum d.
Barbosa ind. l. Titia 35. nu. 25. ff. Solutio
matrimonio d. Brunemanus ind. l. 52 §.
2. ff. ad Legem Aquiliam.

37.

Qua propter sequitur quod nulla
conjectura suavit intentionem Regis
Jurisdictionis sic similiter neque in
clausula En apres les que seram jobrey
ales de machor edat. fundabatur neque
etiam illa que deducebantur ex eo quod
plures Consanguineas suas testator voca-
vit designando Ordinem Cognationum:
nam ut dictum est et probatum
in nu. 30. ex doctrina Gutierrez ind. cons
26. et Maritica de Conject. lib. 6. tit. 3.
nu. 19. et Mostaci de Causis p. 153 lib. 2
Cap. 2. nu. 24. Vocaciones plurimarum
Cognatarum siue Consanguinearum

non sufficiunt ad inducendam prae-
 sumptionem in fauorem Consanguinearum diuitum et semper debemus
 intelligere Voluisse testatorem non aliter
 ipsius Consanguineas inuitare nisi
 in illis reperiretur etiam alia qua-
 litas paupertatis praesertim in nos-
 tra dispositione in qua totum quod re-
 linquebatur fuit relictum pauperi-
 bus Virginitibus Consanguineis ut pro-
 bant diserta illa duo Clausulae su-
 pra in Numero 20 referta: deinde neque
 contra hoc facit Vocatio illarum Con-
 sanguinearum quae in dicta Clausu-
 la Je n'ay pas les que seray mes pobres
ales demachos edat inuitate reperitur
 quia haec res supra in nu. 35. ma-
 net probatum facta suppositione de
 qua ibi debet a fortiori interpretari
 de illis quae neque sunt diuites neque
 pauperes quae in casu adhuc est opus
 pius et probatum Manet supra
 Numero 23. ubi pro certa et indubita
 ta doctrina est quae ab omnibus recepta
 est etiam a predicto Azeredo in dicto
 Consilio primo pro contraria parte
 unice allegato tempore declarationis
 firmatum Manet quod nunquam

presumitur opus laicum et profa-
num atque non intuitu pietatis
factum nisi quando dicitur Virgini-
bus Legatum fuit relictum et talibus
dicitur quae praeter sua alimenta
habeant sufficientes dotes aut gerere
aut per parentes qui illas dotare de-
centes possint iuxta conditionem et
statum ipsarum

38.

Cuius propter Vocatio plurima-
rum Consanguinearum et familiarum
etiam si sint omnia familia invita-
ta iuxta ordinem Consanguinitatis
et familiarum non facit quod re-
lictum dictis pluribus Consanguineis
sit profanum et non sit elemosi-
na et opus pium, nam maior est magis
accepta Deo est elemosina facta Consan-
guineis pauperibus quam extraneis ex
Cap. non satis 14. 86. dicitur. Eleosina. ind. Cap.
non satis 14. cum pluribus qui in nu. 3. ait
Ex doctrina Navarrae in Manuali Cap. 14
nu. 13. quod gerant qui primo non subue-
niunt parentibus et Consanguineis quam
extraneis id ipsum probant interminis
nostri Camus d. Euterrey ind. Cons. 26 per
totum et etiam Mantica ind. Lib. 6. tit.
3. nu. 20. qui reddit rationem efficacem

His verbis ibi: quia ratio consanguini-
 nitatis non excludit Coniugationem
 tabis cum Eleemosina etiam magis
 sit facienda propter quam extraneis
 cap. non satis 86. distinct etiam
 et Lara de Capellanis Cap. 21. ubi si
 aserit quod communiter accedit et fre-
 quenter huiusmodi Eleemosina pro
 virginibus maritandis relinquitur
 in fauorem puellarum Cognationis
 relinquentis et in fauorem familie
 cum prelatione proximorum et pau-
 periorum et non propter hoc au-
 dent Doctores affirmare non esse opus
 quum: imo in his terminis non so-
 lum d. Lara in cap. 22. sed etiam re-
 liqui denique citati tenent esse opus
 quum dummodo non sit relictum
 Individuis consanguineis.

Et in istis terminis non po-
 test obesse d. Concilium primum
 Azuedi nam ipse Azuedus loqui-
 tur in casu quo testator aliquas
 diuites consanguineas dotauit qui
 est diuersus a nostro et satis proba-
 tum manet numeris antecedentibus
 sic similiter non obstat con-
 sideratio dicta declarationis facta per

dictum Cancellarium die 26. Martij
1689. in Administratione Vulgo dets
quanters quia in sententia quam
a fol. infra reperies ibi nulla
erant Conjectura in favorem piete
tis imo potius extabant pro parte Con
traria nam uti videre est ind. Senten
tia testator prius usus fuit Verbo Con
sanguineis quam Verbo pauperibus
que in Casu d. Subierres ind. Cons.
26. nu. 8. affirmat quod potius San
guinis quam pietatis causa debet
presumi factum Legatum ut supra
in nu. 20. et 27. Manet firmatum.

Beinde neque erat legatum factum
pro Virginitibus Maritandis ut in
presenti quod legatum pro Virgini
bus Maritandis habet magis vim
ad presumendam causam pietatis ut
cum pluribus supra manet probu
tum et per consequens nulla potest
considerari Contrarietas inter pre
sentem Declarationem et inter aliam
dicti diei 26. Martij 1689:

40. Et adhuc dato et oron Concesso quod
Casus indicta sententia Administratio
nis Vulgo, dets quanters, repositus habuit
set omnia requisita ad opus pium

in presentis conventionem non poterat
 declarari aliter quam id quod fuit
 pronuntiatum quia sententia contra
 ius prolata non crederetur executioni
 etiam si sit eiusdem tribunalis Re
 gij Cancellarij ut late fundat Do
 minus Crespi in observ. 63. et presert
 im. nu. 31. et 33. cum seqq.

Et non est novum in nostro Tri
 bunalis quod concurrente opinionum va
 rietate etiam si sententia non sit con
 tra ius in uno casu declararetur pro
 una opinione et in alio pro contraria
 ut testatur sic accedere multoties in
 Catalonia fontanella tom. 2. decis. 409
 nu. 10. propter rationem traditam a
 Corsiada in decis. 24. nu. 21. ubi resolvit
 ex doctrina dicti fontanelle decis. 319
 nu. 13. et 14. quod Cancellarius monte
 netur iudicare sicut exstat iudicatum
 in alijs causis quando in illis videt
 defectum notum et patentem circa
 iustitiam, et propter hanc rationem
 est stilus in hoc Tribunali Cancellarij
 apponendi in omnibus sententijs
 clausula, in Occurrenti Casu Senten
 tiamus etiam. Si qui dem regulariter
 semper inveniuntur aliquae circumstan

... circa factum que faciunt differre
 ... ab alijs et qualibet Cir
 ... constantia in hac materia est suffi
 ... ad diversitatem in causis cona
 ... et propterea aperit viam
 ... ad hoc ut possit declarari in uno cau
 ... diversum quod fuit declaratum in
 ... alio non ex facto jus oritur L. in

plagis 52. §. inclius 2. ff. ad Legem
 Aquiliam et minima facti mutatio
 totum jus mutat. Barbosa in l. titia
 ff. Solutio Matrimonio nu. 25. Decius
 Cons. 584. post principium et Brunema
 nus in repetitione ad d. L. 52. §. 2. ff. ad
 Legem Aquiliam.

42

Ceterum hoc non tollit quod doc
 trina tradita adicto Cortiada in d. Decis 24
 nu. 22. sit certa ubi pro Conclusionem tradita
 quod Sententia Cancellarij in causis
 Contentionum habent vim Legis et quod
 illius exempla et declarationes pro ne
 cessarijs decisionibus debeant regu
 ri quod comprobant Rigoll. Var. Cap. 4.
 nu. 2. et 3. et Cap. ii nu. 10. in fine, Portales
 §. foris nu. 7. Nouarius gratiam 132
 nu. 7. tom. 2. Castillo lib. 5. Controv. Cap. 89.
 nu. 97. Barbosa in Cap. in causis nu. 3.
 de sententia et re iudicata in l. fin. nu. 8.

C. de legibus. Xarnas de officio Iudicis
par. 1. quest. 15. nu. 74. infine. quod proce-
dit quando in terminis reperitur
et sunt facta declarationes non con-
tra sed juxta illius regulas

43.

Quibus suppositis non potest dubi-
tari quod elemosina relicta a dicto se-
bastiano Molina magis intuitu pietatis
quam sanguinis fuit facta et per consequens

esse opus pium; unde sequitur per necesse
in occurrenti casu non fecisse vim Ordina-

rium ecclesiasticum neque illius irritatores
procedendo contra Administratores Lai-

cos et petendo ac accipiendis rationes et
computa prefate Administrationibus

44.

(Nam ex multis rationibus supra
dictum fulciri potest; sit prima sequens:

est propositio apud omnes recepta et in-
fallor absque ullo contraditore quod Iud-

ces Saeculares in operibus suis Ultramon-
tani possunt petere aut totum ad quod po-

test illorum pretensio extendi est dum-
taxat ad habendam jurisdictionem

Cumulativam cum Iudice ecclesiastico
per textum in cap. relatum et primario

de testamentis junctis ibi repositis Bar-
bossa, fagnano Panormitano et reliquis
Barbosa de potest. Episc. allegat. 75. nu. 15.

Julio Capone tom. 5. direc. 396. nu. 41 Ma
 tha de juris pte 2. cap. 10. per totum et signan
 ter in nu. 14. De Marinis decis. 357. et suis
 Additionatos Reuterius in observ. ad dictam
 decis. nu. 1. Surtierres pract. quest. lib. 1. quest
 44. nu. 2. et in lib. 2. quest 48. Diana resol.
 moral. pte 6. tract. 8 de testamentis resol. 39. nu.
 2. Late Dominus Leo in decis. 20. lib. 1. nu. 18 fun
 dat cum foris presentis Regni.

45.

Incausis enim mixti fori in quibus
 jurisdictionem est privativa sed solum cu
 mulativa est praeventioni locus D. Barbosa
 de pot. Episc. ind l. allegar. 75 nu. 15. cum re
 liquis in numero antecedenti citatis:
 nunc sic; in occurrenti casu quod pretende
 batur per Jurisdictionem Regiam vti vi
 dere est in literis Contentionis supra in
 fol. habitis erat quod Ordinarius et
 illius Visitatores Casarent et renocarent
 omnia procedimenta facta per eos tam
 extra, quam intra actum Visitacionis et
 quod declararetur non potuisse petere
 computa dicta Administrationibus in
 visitacionibus transactis et quod de ca
 tero se abstinerent; et ideo fuit declara
 tum cum clara et indubitata justifica
 tione, quod pretensio Jurisdictionis Re
 giae ex actis in processu exhibitis non

remanebat justificata et per consequens
quod ordinarius non debebat revocare
sua procedimenta neque remittere cau-
sas ad iudicem secularem; Ratio est ma-
nifesta jurisdictionis enim secularis atte-
gavit in presenti Competentia ordina-
rium ecclesiasticum et ipsius Nostri ato-
res accepisse computa et rationes dictae
Administrationis et fecisse circa illam
quam plurima mandata aut exercuisse
Jurisdictionem; ergo preventa erat cau-
sa per iudicem ecclesiasticum; et existente
hac preventionem quomodo poterat de-
clarari in causa mixti fori quod iudex
competens factus virtute preventionis ca-
uaret et revocaret sua procedimenta
pariter que remitteret causas ad iudi-
cem laicum abstineret que deinceps
ab illis causis?

46.

2^a Ratio nititur in eo quod in pra-
senti non versabamur in causa quo iur-
isdictionis erat mixti fori neque cumu-
lative ad utrumque iudicem pertinebat
cum privilegio preventionis; sed in eo
quod private pertinebat Jurisdictionis
ad ecclesiasticum: non enim ignoramus
quod ex speciali indulto Summi pontificis
hac jurisdictionis privarum causarum priva-

20
sive potest Competere Iudici Seculari
in Regno de quo dicitur de Marinis legi-
tur tom. 1. resol. jur. cap. 204. nu. 9. in
novissimis practicatur, pro qua doctrina
faciunt tradita a fagnano in cap. ad huc
de Religiosis domibus nu. 12. idem po-
test fieri per legem fundationis operis
pij a sede Apostolica confirmatam Pignatellus in suis Consult. can. tom. 1. Consult.
40. nu. 4. d. fagnanus in d. Cap. ad huc
nu. 44. ~~qui potest in casu 15. ait quod~~
~~in fine dicitur in consensu~~ sed haec doctri-
na non nisi cum gravitas est tenen-
da et explicanda nempe quod etiam
in casu quo per legem fundationis aut
per sedem Apostolicam sit stabili-
tum quod pertineat ad Laicos; correc-
tio et visitatio operum piorum perti-
neat per necesse ad Episcopum (mortuo
fundatore et quando Laici sunt negli-
gentes per peram administrando aut
convertendo redditus in alios usus ad quos
sunt deputati fagnanus in d. Cap. ad
huc nu. 46. 55. et 59. Pignatellus in d. Con-
sult. 40. nu. 4. propter textum expressum
in Cap. tua nobis de testamentis Julii
Cayoni tom. 5. discep. 396. nu. 48. Barbo-
sa de potest. episcopi. gl. alleg. 75. nu. 8. in

presenti regno extra annum est cer-
 tum quod primative jurisdictione in cau-
 sis p[ri]vatis pertinet ad ecclesiasticam
 si administratio aut opus p[ri]vatum consistit
 in bonis de realibus et sit a laico
 fundatum et habeat administratores
 Laicos virtute concordie unitate inter
 Dominum Regem et Ordinarium ba-
 lentinum cuius concordie series reperit[ur]
 in privilegio 58. Domini Regis 2. fol.
 117. que quidem concordia fuit etiam
 postea firmata in foro 120. Curiarum
 anni 1604. Late fundat Dominus Leo
 in d. decis. 20. lib. 1. per totam præter
 quam in casu quo sit opus alicuius
 decreti jurisdictionalis, nam tunc de-
 creta duo debent fieri ad conforman-
 dam et approbandam actum aliena-
 tionum alterum per iudicem secula-
 rem et alterum per iudicem ecclesias-
 ticum uti ex verbis dictæ concordie
 probatur; in reliquis enim actibus
 provisionibus præter decreta iudicia
 in alienationibus interponenda
 vel iudex ecclesiasticus extra an-
 num primative virtute dictæ con-
 cordie potest exercere.

ita jurisdictio pignatitia iudicis eccle-
siastici in operibus piji ad huc bona de
realibus continentibus et alacis relictis
et administratores laicos habentibus
de jure comuni procedit et in illo
Oronet stabilitum ut late intermi-
nis terminantibus fundat Alexander
in consilio 192. De Marini ind. decis
357. et est textus exprensus in cap. 3. ex-
tra de testamentis et ibi Doctores Omnes
Sotomayor controu. tom 8 in tract. de alimentis cap. 54 n. 9 et 10
Barbosa de potest. episc. allegat 82
nu. 15. Subierres pract. quest. lib. 1. quest.
44. nu. 4. ^{Salgado de Regia tract. Part. 2. cap. 11 nu. 3-4} Diana ^{de 6. tract. 8. de testam.}
resolut 39. D. Subierres pract. quest. lib.
2 quest 48 per totam late fagnanus
in cap. ad hoc de religionis domibus
per totum ^{Martha de jurisdic. lib. 2. cap. 18 per totum} Pignatellus in suis Consultis
can. tom. 1. Consult 40. n. 4. pag. 48. et
Consult 113. per totam et signantes
nu. 27. Idem probat Julius Caponi cum
pluribus fundamentis tom 8. discip. 396.
per totam et signantes in nu. 33. cum
sequentibus qui quidem ind. n. 33. ait
quod si deberet attendi in hac materia
ad personam laicam que opera pia
reliquit ad effectum ut consideraren-
tur bona esse jurisdictionis secularis
tota jurisdictio ecclesiastica in inte-

ritum iuxta quia Episcopatus et be-
neficia omnia que anniversaria et
missarum Celebrationes Expiorum
Christianorum eleemosinis Laicorum
sunt fundata et in legibus numeris
omnibus doctrinis Contrariis prebet
exactam Satisfactionem.

48. Sic similiter habet fundatam
intentionem Ordinarius Ecclesiasticus
in presenti regno extra annum ad su-
pra dictam virtute possessionis immo-
mortalis quam allegat et tamquam
certam et indubitatam supponit Do-
minus Leo in d. decis. 20. n. 13. et 46. in
ver. non obstat octavum et in m. 47.
ubi solum limitat illam et ait quod
non constat de illa respectu jurisdic-
tionis intra annum, et idem constat, et
faciliter poterit verificari ex registris
curie Ecclesiastica si opus fuerit et
iam fuit articulata in causa decla-
rationis facta die 26. Martij anni
1689. desuper citata in n. 3. et propter
hanc notorietatem etiam si tempore
presentis declarationis fuit pro juris-
dictione Regia negata non potuit
attendi ad dictam Orogationem neq[ue]
illius ullam Considerationem Frabere

extantibus quam maxime Concordia, foro,
et juris dispositionibus Denique rela-
tis

49.

Et valde notanda sunt verba que
in comprobationem supradictorum pro-
fert Julius Capone tomo 5. dicitur 396. nu.
14 et 15. Ibi: Sed quid dico de ecclesiasti-
cis et secularibus Doctoribus defenden-
tibus justitiam Domini Episcopi, quando
ipsimet impij Haretici pro Episcopis scrip-
serunt primo Theod. Reyer etc. 2° loco
impjus Carpovius etc.: et etiam valde
notanda est epistola Regia inserta per
dictum Julium Capone in eadem discept.
396. nu. 31. et 32. in qua Romanus Rex
Philippus 2. jurit quod in Regno Neapoli
nullatenus ministri Regij perturba-
rent jurisdictionem Episcoporum qui
Administratores operum piorum conve-
niant ad hoc ut redderent rationem
earum Administrationum.

50.

Ex inde veniunt objectiones pro
parte jurisdictionis Regie allegata reji-
cienda. Siquidem argumentum factum
ex eo quod presens Administratio non
fuit auctoritate Episcopi erecta
et etiam ex Hospitalibus Colegijs
et ceteris Communitatibus que nullas

+ Moneta de Comutatione ultimar.
evolunt. cap. 4 nu. 26. et 27. Gonza
lez Telles in cap. ad hoc. de Religiosis
domibus nu. 6. Francey de Cathedralibus
cap. 25. nu. 112. Vviti gyti de Conjer
tionibus quest. 88. nu. 17 cum sequenti
fortia oddo tom. 1. de revent. in ince
psum. quest. 3. art. 6. ferto num.

tenus ab ordinario visitantur habet
promptam et genuinam satisfactio
nem ex pluribus nam in primis obser
uandum est quod Doctores distinguunt
inter Locum pius et religiosum; nam
istud non constituitur nisi fiat autho
ritate Episcopi. Cap. penult. et ult. de
consecrat ecclesie cap. ad hoc de reli
giosis domibus Thostaus in tract
de pjs causis lib. 1. Cap. 1. nu. 33. fagno
nus ind. cap. ad hoc de Religiosis do
mibus nu. 51. cum seqq. Julius Ca
pone tom. 4. discep. 276. nu. 12. et in
tomo 4 discep. 154. nu. 1. cum seqq. Ciar
linus tom. 1. contro. foren. Cap. 18. nu. 39.
et 40. Aduerso rei sue Administratio
pia aut locus pius fit absque illa
Episcopi auctoritate ita probat Ciar
linus ind. cap. 18. nu. 26. Thostaus ind.
lib. 1. Cap. 1. nu. 33. fagnanus in cap. ad
hoc de religiosis domibus nu. 55. Al
uarius Valasus Consult. 105. nu. 3. Bar
bosa de Jure uniuerso lib. 2. Cap. in
nu. 21. et seq.

si.

Et propter hanc rationem mul
tum distant Hospitalia, Communi
tates et Collegia ab Administrati
bus particularibus nam Hospitalia

Colegia et Communitates instituta ab
que Episcopi auctoritate sunt Laica
lia et profana et possunt alienare
bona sua absque ullo decreto et qui
libet habet facultatem faciendi. Hos
pitale priuatum etiam si habeat in
illo oratorium priuatum sed non
ecclesiam publicam et potest transfe
re bona et Hospitale in aliam par
tem aut alienare pariterque sub
dunt. jurisdictioni Laica iuxta mul
torum opinionem quam tenent aut
* Real Consultacion. Cuallor Comun. contra Comun. quey 17 897 num 82
referunt. * Mas trillus de sacis. ii. o. nu. 15.
Eabriel lib. 6. Comuni. opinion. de causis. concl. 9. nu. 14 et 15.
D. Julius Cagoni in tom. 3. discep. 154.
nu. 1. cum sequentibus Sagnanus ind.
Cap. ad hoc de religiosis Donibus nu. 5.
cum sequentibus Ciartinus ind. tom
4. Controv. Cap. 18. per totum Barbotto
de iure uniuers. ind. lib. 2. Cap. ii per
totum et de potest. Episc. allegat 78. nu.
37. et per totum Licet Sutergeres Cano
nicarum quest. 35. in nu. 28.
Contrarium defendat ubi resoluit quod
sufficit ad hoc quod confraternitates
colegia et sodalitates reputent. pro
religiosis et locis sive reperiuntur
principaliter erecta et fundata
ad usus pauperum vel aliorum operum

pioum etiam sinon sint fundata Episcopi
 auctoritate quam opinionem etiam sequi
 tur fontanela tom. 1. decis. iis. nu. 18. et tenet
 Garcia de beneficij 9te s. cap. 1. n. 602. Urri-
 goyti in tract. de compet. quest. 78. nu. 24
 faciunt multum ad intentum tradidit
 a Julio Cayone. tom. 4. direct. 276. nu. 84
 et 59.

52.

Et vero Administrationes particulares
 que a fidelibus instituuntur et retinuntur
 ad opera pietatis veluti ad captiuos re-
 dimendos vel alendos pauperes et simi-
 lia nulla indigent Episcopi auctori-
 tate ad hoc ut res operibus pijs regeren-
 tur pariterque habeant omnimodam
 subjectionem iurisdictioni Curatative
 et visitationi Episcopi et etiam ad hoc
 ut Episcopus possit petere Computa
 et rationes et compellere Adminis-
 tratores Laicos ad illa reddenda sicut
 sunt expressa in cap. nos. quidem 3. Cap.
 si heredes 6. Cap. tua nobis 17. extra de
 testam. cap. 1. et 2. 87. distincte Cap. si-
 per quibusdam de verbor. signifi. cap. 8. et 9.
 item 22. de reformat. Coniilij Tridentini ita
 presant Gonzales Telles ind. cap. 3. nu.
 7 et 8. et in cap. si heredes 6. nu. 6. extra
 de testamentis Urrigoyti de Competentijs.

quest. 78. nu. 17. cum sequentibus for
 ces de Cathedralibus Cap. 25. nu. 108. Sulu
 Cayone tom. 5. disceptat. 396. nu. 52 et discep
 397. nu. 57. Ciartinus tom. 1. Controu. for. Cap.
 18. nu. 8. cum sequentibus sagranus in
 cap. ad hoc de relictis de omnibus nu. 59
 et 57. Bellone de immunitate ecclesie pte.
 2. Cap. 4. dubio 20. in fine. Riccius in graui
 tom. 3. resolut. 142. Barbosa de potest. Episc.
 si pars. 3. Allegat. 25. nu. 42. infra et nu. 50
 et 58. cum sequentibus Suterres Canonice
 lib. 1. Cap. 35. nu. 23. Thostacus de Aquis p. 11
 Lib. 2. Cap. 1. nu. 33. Aluani Valanus Con
 sult. 405. nu. 3. et per totam Barbosa de
 Jure uniuers. lib. 2. Cap. 11 nu. 11 et 21. nam
 Laxatione Administrationis rerum eccl
 siasticarum v. g. fabrica et Hospitalium
 aut aliarum Communitatum auctoritate
 te Episcopi fundatarum et etiam. Omnium
 operum pium particularium velletic
 motinarum et Legatorum quorumcum
 que ad opera pietatis relictorum sunt
 Subditi Episcoporum Suluus Cayone tom
 5. discep. 397. nu. 57. Vindigoydi de Compe
 tendijs quest. 77. nu. 20. cum sequentibus
 et quest. 78. nu. 19. Ciartinus lib. 1. Con
 trouer. Cap. 18. nu. 17. et propter hanc lib
 jectionem stabilitum est et sequitur quod

+ Barboza de p. 11. q. 1. c. 1. allegat.
 109 nu. 4 et 11. c. de hie de iur. dict. in
 eximio q. 2. q. 45 nu. 96 sub hie capone
 tom. 9. discip. 1396. nu. 90. Et licet Grazi in obseru. q.
 nu. 4. hponat contrarius non est audiendus quia loqui
 tur remissive et contra dictas auctoritates et rationes.

Nulla Altemosina ad pium vrum destina
 ta potest Colligi aor peti absque Episcopo
 rum licentia propter prohibitionem
 Concilij Tridentini in Cap. 9. Sess. 21. Dere
 form. ~~Adm. p. 11. q. 1. c. 1. allegat.~~

53.

Sic Similitet in comprobationem
 dicta subiectionis in fauorem Episcopo
 rum datur alia ratio et ficax nam
 in legatis et illis que a fidelibus retin
 quentur in testamentis ad pauperes alien
 dos Cautios credimendos et ad alia simi
 lia opera pia; est supra fundatum quod
 negligentibus Executoribus Lais; intra
 annum Cumulatiuam habet Ordinarius
 Jurisdictionem et post annum p. 11. q. 1. c. 1.
 per textum expressum in cap. Nos quidem
 3. extra de testamenti ubi Late Cumplu
 ribus fundat Gonzales (nu. 7. et 8. et me
 mo dubitat; qua propter iuris dictio hae
 Episcopis Concesa no dependet ab eo quod
 fideles antequam legent sine aliter
 disponant in suis testamentis in fauo
 rem pauperum aut aliorum operum
 piorum ab ipsis Episcopis impellent
 Consentum ad effectum illorum dispo
 sitione reputetur propria aut ad pias causas
 facta; quia independentes ab hac venia
 siue concenno et licentia Episcopum est

executor. Ultimorum voluntatum in re-
 spectantibus ad pietatem et opera carita-
 tis virtute facultatis a iure illo concessa
 inque nullo modo reperitur cautum
 quod dicti testatores ad supra dicta dispo-
 nenda auctoritatem Episcopi debeant
 impetrare neque usque adeo tale vitium
 est neque auditum neque practicum

54

Nunc sic deveniendo ad casum
 presentis Competenti in ea enim Clare
 patet quod elemosina relicta ad ius de
 bastiano. Molina non propterea quod ipse
 testator tempore facti testamenti non ob-
 tinuisset concessionem Episcopi ad dictum opus
 pium constituendum remanet exempta a
 Jurisdictione Episcopi nam cum sit opus
 pium relictum in testamento et Episcopus
 extra annum est executor pium volun-
 tatum ut diximus et Manet probatum,
 necesse est venis dicendum; quod quia
 in presenti versamus in casu quo plures
 sunt tractati anni et patet in facto, ad
 ministratores etiam si sint laici de-
 bent subijci Correctioni et Visitationi
 Ordinarii et quod iste poterit intra
 arbitram et extra administrationis pro-
 fecta computa accipere et rationes pe-
 tere.

Confirmatur

55. ...

Confirmatur etiam supradictum sequentibus
 deratione; certum est quod dictus Molina
 dicit in dicto suo ultimo elogio quod bo-
 na omnia in sua hereditate universali
 recadentia ab administratoribus sive illius
 executoribus distraherentur et de illorum
 pretijs eficerentur census annuus prode-
 rationis et istorum redditus pergebus apti
 carentur ad effectum dotandi Virgines pau-
 peres consanguineas suas; sic similiter est
 certum quod dicti administratores id fece-
 runt et constat ex actis auctoritatibus
 factis uniformiter adie principij dictae
 administrationis usque ad ultimam
 vinitam anni 1688. in causa productis et
 exhibitis nam aliter non potuerunt
 vinitatores computa et rationes auferre
 et examinare in dicta administra-
 tione; pariter que non potest dubitari
 quod si dicti executores intra annum
 non id fecissent quod ordinarius ad
 supra dicta facienda potuisset illos
 compellere et obligare: ergo per consequens
 non potest negari quod ordinarius tam
 quam a iure executor repletus omnium
 piarum voluntatum habuit iuris
 dictionem contra dictos Administra-
 tores intra annum cumulatim am-

et post annum privationis respectu
 dicta dispositionis Sebastiani (Molina
 ad effectum in in casu negligentia potest
 illor Compellere ^{ad} ad implendam (Volunta
 tem defuncti, et casu quo adimpleta fue
 rit dividendum Computa et ratione dic
 ta Administrationis ex quibus ipse po
 test certiorari et satisfieri de adimple
 mento dicta Ultime Voluntatis et per
 consequens faciendum actum definitio
 nis qua necesse in omnibus operi
 bus suis sine a iudice Laico sive ab Eccl
 iastico ex foro et Consuetudine intra an
 num debent fieri et post annum ab i
 dice Ecclesiastico et supra manet firm
 datum et Dominus Leo in decisione
 20. personam late probat et sequitur
 non carens Jurisdictione ad unum
 censetur etiam ad omnia aliaque sine
 illis dicta Jurisdictione non potest ho
 bere effectum Cap. proterea 3. extra de
 officio et potestate iudicis delegati et ibi
 doctores et repetentes et punctim in
 terminis nostra questionis probat
 Urribigoyti de competentij Cap. 27 nu.
 25. et in Cap. 78. nu. 18. et 24: Praemissi
 me in presenti casu in quo a iudice
 Laico non fuit praesentata causa in

tua annuum de quo non constitit in
 causa neque adhuc fuit allegatum
 quia notorie constabat semper ordi-
 narium ex die fundationis exercuisse
 in dicta Administratione Jurisdic-
 tionem et sic ostenditur ex dictis litteris
 contentionis quas supra in fol. in
 veniuntur

§ 6.

Rursus etiam alio modo compro-
 batur illud quod supra dicebamus nem-
 pe quod in Administrationibus parti-
 cularibus Relictis ad opera pia ad hoc
 ut sint opera pia et per consequens
 Jurisdictioni Episcopi subiciantur non
 requiritur Consensus Episcopi nam
 hoc etiam patet ex paritate Confr-
 ternitatum Hospitalium fundatorum
 abique Episcopi auctoritate in quibus
 certum est in jure quod sufficit quod
 in illis opera pietatis exercentur ad
 effectum ut Episcopus possint illa visi-
 tare et ex illis operibus pro Rationes
 accipere et petere propter Rationes
 a doctoribus Comunitas traditam nem-
 pe quia licet non sint Loca Religiosa
 propter defectum dicte auctoritatis Epi-
 scopi atamen in rebus concernentibus ad
 opera pietatis et in illis Legatis que

[Faint, illegible handwritten text in the left margin]

a fidelibus ipsis Confraternitatibus vel
 hospitalibus reliquendis ad effectum
 ut in operibus suis distribuantur, Episcopi
 capi, visitationi subiciantur quod ne
 mo audubitat nam respectu Juris-
 dictionis Episcoporum ad effectum visi-
 tandi et infra in (nu 75. - Patius osten-
 ditur omnes conveniunt et probat
 Scoppa in Obscur. 188. nu. 14. cum sequen-
 tibus Clarinus in Cap. 63. tom. 1 nu. 4 et 5.
 Barbosa de potest. Episcopi p. 3. allegat
 75. nu. 14. Ludovicus deis 4. n. 16. prop-
 ter expresse textum Concilij Siden-
 tini in Cap. 8. et 9. sess. 22 de reformat.
~~ad hoc quod dicitur in hanc jurisdictionem~~
~~improbatam et in hanc jurisdictionem~~
~~non potest dicitur in hanc jurisdictionem~~
 et procedit
 adhuc si attestatore sit prohibita et
 infra in nu. 76. comprobatur idem
mat. de Joseph de Mora Consult. Juris Consult. 10. nu. 14 et alij p. 10
 bat. Urriagoiti de Competen. quod 78
 nu. 19. cum sequentibus qui argumen-
 tis contrariis satisfactionem exactam
 prebet idem faciunt Sforza Oddo de
 restit. in integrum p. 1. quest. 3. art. 6.
 per totum Moneta de Comutatione
 Olim. Volunt. Cap. 4 n. 25. cum duobus
 sequentibus Gonzalez Telles in cap. d.

hoc a. de religioſiſi dormitus nu. 6. for
 tavela tom. 1. dec. 109. nu. 10. cum ſequen
 tibus et dec. 110 nu. 18. Thuanus, Galas
 cus Conuſa 108. nu. 3. et per totam Sarcia
 de Beneficijs p^{te} 5. Cap. 1. nu. 602. Barboſa
 de Iure Uniuerſo Lib. 2. Cap. 11. nu. 78²
 ſed Contrarium Thoſtaeus de Cauſij
 p^{te} 1. lib. 1. Cap. 2. nu. 39. Mena var. lib.
 1. quæſt. 21. nu. 190. Julio Cayone tom.
 4. diſcep. 276. nu. 53. cum ſequentibus
 Ciachinus tom. 1. Controver. Cap. 18. nu.
 26. Suterrey can. quæſt. lib. 1. Cap. 35.
 nu. 23. Barboſa in collect. ad Concilij
 Tridentini in 2. cap. 9. ſeſſ. 22. de re
 form. nu. 6.

57.

Ex quibus deducitur quod ſi ad effectum
 quod hoſpitalia confraternitates et ca
 teræ ſoladitates conceſſantur aut poſint
 reputari opera pia et per conſequentibus
 eſſentur uſitationi Epilcopi: non re
 quiritur quod ſint fundata cum Epilco
 pi autoritate et manet fundatum
 in ſu. antecedenti necenariio inſertus
 quod multo minus in operibus pijs
 particularibus debet requiri aſſen
 ſus Epilcoporum

58.

Præſertim quando caſat ratio prop
 ter quam aliqui doctores aſſerunt

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

quod Collegia Confraternitates Hospita
 lia et alia similes Sodalitates sine au
 thoritate Episcopi fundatae sunt pro fanq
 etiam si in illis exercentur opera piete
 tis quae consistit in potentia quantitate
 bene parian et Voluntarij fundatores
 ad alienanda bona insuam pietatis ab
 ipsi destinata ut videtur in d. Spor
 tia Oddo de restit. in integrum p^{te} i. quest
 3. art. 6. per totum et Ciriacus tom. 1. Con
 trouersia 94. nu. 26. et 27 et in fonta
 nela in d. deis. 110. nu. 15. et in Julio Ca
 pone tom. 3. discep. 154 Cap. 1. nu. 4. pag
 127. et in ceteris desuper citatis quia
 certum est quod in operibus pijs pro
 fabrica relictis vel Cleemosinis aut
 alijs rebus pietatis uelita est aliena
 tio in consulto Episcopo aut superiore
 praesertim mortuis fundatoribus et
 adhuc ipsis uiuentibus si in fauorem
 operum piozum irrenocabiliter cum
 scriptura gaurentigia et perpetua
 deuis bonis disposuerunt Ciarlines
 lib. 1. Controu. Cap. 18. nu. 29. Barbona de
 potest. Episco. allegat 75. nu. 33. fontane
 la tom. 1. deis. 110. nu. 18. Subierres. Canon
 quest. lib. 2. cap. 38. nu. 22. Ciriacus tom. 1.
 Controuer. 94. nu. 26. et 27.

59.

+ et melius Gosa Consult. 10. nu. 28. qui ait quod hinc
 non implicat quod personae laice ex port facto ad autorita
 te et per manus ecclesiasticas superioris Religionis efficiantur
 hinc deo dicando et sic similiter quod bona laicorum
 a principio exempta a iurisdictione ecclesie ex port fac
 to gaudeant privilegio ecclesiarum et per consequens de
 foro laico ad iurisdictionem ecclesiasticam participationem
 accedant absque eo quod possit laicalis potestas de iura
 dictis ita non debet conqueri ex eo quod locus a princi
 pio profanus et absque autoritate episcopi erectus est
 post facto accedente autoritate episcopi potest fieri
 Religionis et ecclesie iurisdictionis subiectus. Hoc
 ipsum potest comprobari ex doctrina ad lata a domino
 Crespi in obseru. 91. nu. 4. et 5. ubi ait quod nullus ad
 fraudem contra fidem creditur facta quando testator
 disposuit quod in casu publicationis bonorum aliorum
 relictorum bona in aliud donatum vel successio
 nem transferantur quia de rebus propriis quilibet
 potest disponere pro suo arbitrio et salubriter dispo
 nendo sicut iure suo et non de fraudat fidei. Ergo
 idem erit dicendum de confraternitatibus et
 alijs sodalitatibus fundatis absque episcopi autori
 tate a principio quia etiam fundatores ipso
 dictam autoritatem episcopi obtulerunt sive his
 utentur.

Neque obstat Marthae de iurid. p. 2.
 Cap. 10. nu. 22. cum sequentibus ubi ait quod opus
 pietatis absque episcopi autoritate per
 maxime si a laicis administratum est exemptum
 a iurisdictione episcopi taliter quod si post fun
 dationem et non in limine illius velint ad
 ministratores laici concernum episcopi in
 petrare non possunt in praedictum iu
 risdictionis Regis nam non habet fun
 damentum et probat d. Vritigoybi ind.
 tract. de Competen. quest. 78. nu. 2. qui pe
 tet solutionem omnibus argumentis. [¶] Dic
 tus enim Marthae confundit terminos
 et principia huius materiae ⁱⁿ his ver
 bis que pro ratione doctrine tradidit
privata enim persona non potest facere
locum pium vel religionum que prop
ter convincitur ex ipsi verbis non ag
noscens supra traditam veram distinc
tionem inter loca religiosa et pia bene
enim potest esse locus pius et tamen non
religionis et sunt dictae confraternita
tes, Collegia Hospitalia et cetera sodali
tates absque episcopi autoritate fun
data in quibus exercentur opera piete
tis et probant doctores omnes in nume
ro antecedenti citati.

60.

Deinde fallit dictus Marthae in supo

sitione quam fuit de eo quod affirmat
posse Administratores Montis pietatis de
incepi post fundationem impetrare au-
thoritatem Episcopi ad effectum efficien-
di illum Locum religiosum et pium
quia bene potest ut fundat dictus Ordo
goyti indiget 17. Qu. 19. Ibi. Enimvero
cum apud omnes sit verum et certum
quod decretum aut auctoritas Pape
aut Episcopi reddat locum qui alius
erat profanus Religiosum et pium etc.
si enim potest quilibet Laycus facere de
Loco profano pium et religiosum impe-
trando ad id Episcopi auctoritatem ^{intercedit} au-
non poterit id facere de opere pio ut
est Mons pietatis?

6i.

Id ipsum confirmatur ex eo aut
omni dictus Mons pietatis est annexus ali-
cui loco, aut non si est annexus tunc
implicat quod quolibet tempore auctori-
tate Episcopi possit ille locus fieri Reli-
giosus etiam si a principio fuisset pro-
fanus; si non est annexus neque Confrat-
ernitati neque Comunitati ulli neque
ullo loco tunc ut dictum est non erit
Religiosus sed dum taxat opus pium
quia ad hoc est Eleemosina particula-
res sint opus pium et habeant pium

legia subjectionis ecclesie et clericorum non requiritur
 consensus Episcopi

62

Et **Concilium** convincitur dicitur **Martha** alia cui
 dicitur et Episcopi ratione. Superamus quod monasterium
 pietatis fundavit sine Episcopi auctoritate
 et illum reliqueret in perpetuum in favorem
 pauperum in hoc enim casu (mortuo fundato
 re non est dubium quod manet irrevocabilis illa
 dispositio et quod est perfectum opus quum est per
 consequens subjectionis Episcopi jurisdictioni in
 tra annum cumulative et post annum quum
 tunc et etiam visitationi illius propter rationem
 traditam a **Sulio Capone** tom. 5. de reg. 96. nu. 41
 et 42. nempe quod tam de jure ordinarius quod
 tamquam sedis Apostolica delegatus Episco
 pus est executor jiarum testatorum volun
 tatum, et probans omnes ad huc interminis
 Hospitalium constructorum a **gimato** **Magnum**
 in d. Cap. ad huc 4. de religiosis domibus nu. 55.
Storia Oddus inf. 1. de rest. in integrum quest. 3.
 art. 6 nu. 48. **Barbosa** de potes. Episc. 3. ff. allegat
 75. nu. 8. ergo patet quod dicitur (monasterium pietatis
 vel aliud opus fundatum sine Episcopi auctori
 tate mortuo fundatore efficitur quum quodam sub
 jectioem Episcopi et per consequens non est
 verum dicere quod opus pro fanum a **gimari**
 pio non potest a fundatore fieri quum aut
 religiosum ex post facto si requirita a **gimari**

+ Ex quibus venit satisfacienda ratio in qua post foundationem interueniant +
 nititur Pereyra de manu Regia lib. 1. tit. 62. §. 63. Sic Amilites non obstat quod administra
 39. Cap. 16. nu. 8. quem sequitur fuit Dominus laicos sint laici dictorum operum piosum par
 si Observat. 91. nu. 71. cum sequenti qui in ticularium aut hospitalium et confraterni
 terminis hospitalium confraternitatum et alia tatum et personarum non de foro ecclesia
 rum soladitatum defendunt et tenent Idem quod nam ad hec satisfaciunt Doctores ut viden
 Marthae de super impugnatus et consistit in eo. quod ad hec satisfaciunt Doctores ut viden
 quod supponit dictus Pereyra in d. nu. 8. licet non est in d. Urritigoiti de competen. quest. 22
 recte quod pro forma requiritur auctoritas apin nu. 20 et sequentibus qui ait ex doctrina
 cigo et in limine fundationis in d. d. i. com. Sancia de Benefi. ind. 5. §. 1. Cap. 1. ann. 604
 nitatibus ad hoc ut fiant iura religiosa quod quod non propterea quod administratores
 intendit comprobare. ex Cap. ad hoc 4. de reli. sint laici in concernentibus ad opera pia
 piosis domibus et etiam ex Concil. Trident. sess. pietatis eximuntur a subiectione Episcopi
 22. de reformat. Cap. 8. quia dictum Caput 3. de quia etiam consideretur talis Communitas
 religio. domib. neque text. d. Concil. id non Collegij vel confratris ut Universitas laic
 disponunt. et aduertendum est quod ex d. Cap. 8. rum atamen ex se semper est locus pium
 Concil. Trident. sess. 22. contrarium deducitur non vel religionis gaudens fori privilegio quod
 solum ibi excusantur hospitalia vel Collegia quidem non amittit ex eo quod Confratres
 que sub regum immediata protectione existunt Vel Collegiales sint Laici quia non res
 et hec exceptio firmat regulam in contrarium picitur locus sed causa neque conside
 et rationes quod contra Martham de super expon raturus eorum persone sed effectus pieto
 se maxime semper contradictos Crespi et Perey ris influens in eas que quidem tollere
 ra militans quia dicta ratio ad dicto Pereyra non possunt illam excellentiam loci
 tradita non est vera et reliqua consideratio pium et exercitij pietatis ad quam tendit
 nes ab illo adducta sunt fallaces et cessant prop qd maxime quando in hac materia de
 ter doctrinam supra traditam et comprobantur a bemus semper praeculis habere quod bo
 dicto don Josepho de Rosa ind. Consult. 10. num. 28. na administrationum operum piosum
 predictorum non relinquuntur ad utili
 tatem administratorum sed dum sapat

Deo et pio viri Julius Cajone tom. 3. discip. 396.
 nu. 53. Sagnianus in Cap. ad hanc de religione do-
 mibus nu. 56. Castillus Sotomayor lib. 4. Con-
 trou. tit. 22 nu. 8. Fontanela decis. 109. nu. 12
 tom. 1. Ciriacus Niger tom. 1. Controver. 94
 nu. 14. et 15. Idem probat frances de Cathe-
 dra libus Cap. 25. ann. 108. usque ad 113 ubi
 ait quod non implicat quod dicti admi-
 nis labores operum piorum sine Hospita-
 lium vel confraternitatum in tempora-
 libus subijciantur Jurisdictioni Judicis Sai-
 ci et pro spiritualibus aut pro operibus pif-
 sint de foro Ecclesie. Clarinus tom. 1. Contro-
 ver. Cap. 118 nu. 17. Martho de Jurisd. p. 2. Cap.
 18. Et aliter subijciuntur Jurisdictioni Episc-
 oporum et sic certum quod adhuc in casu quo
 ex consuetudine aut fundatione vel alio jure
 teneantur administratores alij reddere rationem
 debet intervenire inter illos Ordinarius Eccl-
 e siasticus et sine illo non possint legitime Conju-
 ra definire neque valida erit rationum aproba-
 tio sine Episcop. interveniend⁺. Salgadus de Regio pro-
 bant p. 2. Cap. 11. nu. 2. Martho de Jurisd. p. 2.
 Cap. 18. nu. 6. Et frances de Cathedralibus Cap. 25. nu.
 131. probat quod etiam si dicta confraternitates
 per consuetudinem aut aliam legem debeant versta-
 re ab alio quam ab Episcopo, poterit isti nihil
 omnino illas visitare nam tunc illi pertinet⁺

⁺ propter expressum textum Concilij Triden-
 tini in Cap. 9. sess. 22 de reformat.

Jurisdictione cum alio visitatore
qui quidem frances de Cathedralibus in d. Cap. 25-
est omnino videndus quia de hac materia late
et magistraliter scribit et potest adhiberi in
Comprobationem fere totius istae observationis
et etiam Prox. in d. Consult. 10. et omnino videndus.

64.

Ex inde oritur quod ipsius operis
vel locus ipse trahit ad se quod per particularia in
dividua eiusdem Communitatis habere non poterant
nam Administratoribus Laicis vel confraternitatibus
per laicos gubernatis pro operibus suis vel spiritua-
libus vel pro rebus Ecclesiarum adjacentibus dictis Confrater-
nitatibus Collegiis hospitalibus et alijs Similibus
Communitatibus etiam sine auctoritate Episcopi fuit
datis Competens restitutionis in integrum beneficium
et etiam Competunt alia Ecclesiarum privilegia ita pro-
bant dictus Sforzia Oddus de rest. in integrum ^{se. 1.}
quest. 3. art. 6. per totum fontanella tom. 1. in d. Decis-
sio om. 18. Cum sequentibus Garcia de Beneficijs ^{se. 5.}
cap. 1. nu. 602. Alvarus Valazus in d. Consult. 105. Sal-
gad. de probat. Regia part. 2. Cap. 11. a. nu. 2. usque ad 6.
Castillo. Soto Orayor in tract. de alimentis lib. 8. Cap.
54. nu. 9. Cum sequentibus.

65.

Ceterum non propter hoc supra dicta opera pia
aut Collegia et Communitates praefata tenentur ad
incommoda quae in nostro Regno patiuntur omnes
Ecclesiae propter incapacitates quae ex nostris
foris contraxerunt ad acquirendum bona de realen-
co iuxta tradita et explicata a Domino Crespi-

66

in Observatione 35. m. 4. Cum sequentibus et ab alijs Doctoribus nostri Regni.

Nam licet pro rebus ecclesie adquisitis in bonis de realibus dicta ecclesie solvantur suavitatis Domini Regi et aliter illa non possunt possidere, quod procedit etiam in casu quo dicta ecclesie habeant adquisita aliqua bona ad effectum aliquorum operum pium ubi probat d. Crespi ind. observat 35. m. 4. atque inter Collegia confraternitates et administratores particulares Laici aliquorum operum pium dictum jus amortizationis non possunt solvunt ubi experientia in praxi docet et tempore presentis declarationis Magnificus.

Doctor Ludovicus Pastor dicta Regie studii in Civilibus Senator omni virtute et eruditione pollens qui fuit unus ex consultoribus affirmavit scita declaratum fuisse in gloribus Causis

67

Ratio enim supradicta doctrina potest fundari in eo quod fori presentis Regni qui ecclesie prohibent acquisitionem bonorum de realibus vulgo immobilia solum se extendunt ad acquisitionem dum taxat facta precipue in favorem ecclesiarum non enim ad alia loca que in aliquibus habent privilegia ecclesie et videre est in illis nam lex penalis odiosa exorbitans et

contra immunitates ecclesie facta non potest
neque debet extendi de casu ad casum. Ceterum
Late decr. 59. nu. 30 et per totam et non obstat
quod etiam in illis sint comprehensa des-
tinata ad aliqua opera pia ut dictus Ciri-
gi supponit inde observat 35. nu. 4. Nam
hoc sublimitandum et intelligendum
est de operibus pijs dum taxat que re-
linquuntur ecclesie ad missas annuales
saria et reliquas celebrationes facien-
das vel ad alios usus et comoditates
que in utilitatem ipsarum ecclesiarum
debent converti non vero de alijs ope-
ribus pijs que cedunt in beneficium
non ecclesiarum sed secularium perso-
narum aut privatarum quod etiam comprobat
dominus Gregorius in de vasa. q. 1. nu. 75.
Nam in hac materia ut clarius proce-
datur necessaria est facienda distincio in-
ter res spirituales recipias, et res religiosas, et
res profanas; si quidem multoties accidit
in confraternitatibus quod expendantur,
omnia aut quam plura bona in comitibus
mercatoribus aut in rebus pertinentibus ad que-
stum alicuius artis hinc. Item et in his
rebus profanis multa a quibus Episcopum potest
considerari super intendencia neque sub-
jectio nec potest illas admittere neque accipe-
re computo nec potest rationes adhibere

68

de Causis p^{is} lib. 1. Cap. 1. nu. 37. Barbosa de
 iure uniuerso lib. 2. Cap. 11. nu. 32. et 34 et de po-
 test. Episc. allegat. 75. nu. 33. Clarinus tom. 1.
 Controu. Cap. 18. nu. 6. Sutherrey Canonicae un-
 quest. Cap. 35. nu. 15; pro rebus enim spi-
 ritualibus ad quosdam dictis Comunitatibus
 non ad utrum et utilitates ipsarum sed
 solum in beneficium oratoriorum Capella-
 rum aut Ecclesiarum auctoritate Episcopi
 fundatarum quando dictis Ecclesijs fuerint
 relicta bona de realibus tunc certum erit
 quod ipsi amortizationis solvere debe-
 bunt sicut etiam in dictis rebus spi-
 ritualibus Jurisdictio Episcoporum est pri-
 uatim adhuc contra laicos ita probant
 omnes ut videre est in Olina de foro Ecclesie
 p^{te} 1. quest. 8. Barbosa de iure uniuerso lib.
 2. Cap. 11. nu. 83. Martia de Jurid. p^{te} 2.
 Cap. 10. nu. 34. Urzigoz de Compet. quest.
 35. Barbosa in Cap. 8. sec. 22 de reformat.
 con. trid. nu. 30. Perera de manu Regia p^{te}
 1. Cap. 17. nu. 12.

69

In reliquis rebus et locis Religiosis aut open-
 sis p^{is} iam non tam proprie consideratur
 quid Ecclesiasticum sed solum reputantur
 illorum Administratores ex foro Ecclesie ad
 effectum dum sapad beneficij dictorum
 operum p^{is} et personarum in quarum

favorem fuerunt relicta dicta opera pia et
subjectio ecclesie non est omni modo sed
cum multis modificationibus singulis
singulis referendis; nam in loco religioso
qui nequit constitui absque Episcopi au-
toritate Episcopus habet Jurisdictionem
et prout fundat Urriagoiti de Compe-
ten quest. 77. nu. 16. etiam si Collegiatum
sit minor pars Clericorum Barbosa de
potest. Episc. p. 3. allegat. 75. nu. 30. quia ea
nostra facimus quibus auctoritatem
nostram impartimus Barbosa de potest. Epi-
sc. p. 3. allegat. 75. nu. 10.

70. Cui non debet admitti in causis dum ta-
xat spectantibus ad opera pietatis quia
tunc dum taxat etiam si sine Episcopi
auctoritate sint fundata subintrat regula
accumulative Jurisdictionis intra annum
si fundatores sint morbi et alia Juris-
dictionis dum taxat ad effectum visitan-
di et accipiendi computa et rationes
iuxta facultatem Episcopi concessam
Concilio Tridentino in cap. 8. et 9. Sec. 22-
dere format. et infra explicabitur in nu-
sequenti.

71. Nam in hac materia Jurisdictiones Hospi-
talium Confraternitatum Collegiorum
et aliarum soliditate adhuc auctora

te Episcopi vel sine illa fundatarum sunt
 presulis habenda sequentes distinctio-
 nes; nam quedam Hospitalia et alia
 communitates sub protectione regia dan-
 tur fundata et alia non; alia sunt con-
 structa in ecclesijs militarium seu Ordinum
 vel in illis que sunt Monachorum et re-
 gularium; et alia in ecclesijs secularium
 sic similes in aliquibus reperitur cautio
 in fundatione quod non subijciantur Or-
 dinario tunc Episcopo sed alijs et in alijs
 quod subijciantur; aut nihil fuit lo-
 quendum de subjectione quoad Episcopos;
 deinde etiam Jurisdictionis Episcoporum
 potest tripliciter Considerari aut enim
 loquimur de jurisdictione facta aut de
 visitatione aut de subjectione. Dura
 turat que solum propter negligentiam
 Administratorum et in casu que ipsi in-
 fideliter administrarent extenditur ad acci-
 pienda computa et rationes et ad compe-
 lendo; dictos Administratores ad exequen-
 dam fundatoris voluntatem

72

Quando enim datur in illis protectio re-
 gia ea nempe que adest apud Principes
 supremos Jura imperij habentes et supe-
 riores non recognoscentes et non aliter
 est textus expressus Consilij Pudentini

in Cap. 8. Sec. 22 de re form. obi. stabilitur quod
 eximantur a iurisdictione Episcopi et per con-
 sequens non potest illa visitare Episcopus
 quia in illis Prelati nullomodo se in-
 tramittunt. Barbosa cum pluribus in Collec-
 tam ad dictum Concilium in d. Cap. 8. nu. 27.
 Pereyra de manu Regia ff. 1. cap. 12 nu. ii et
 12. Julius Cayone tom. 4. discip. 276. nu. 20.
 Scoppa ad Gratianum observat 188 nu. 14.
 Gualterus Controvers. foren. lib. 3. cap. 65. nu. 3.
 et 4. Barbosa de potest. Episc. ff. allegat 75.
 nu. 16. praterquam in illis que ad decencia
 divini cultus et ornamentorum et ad alia
 absolute spiritualia spectant quia in his
 rebus que absolute sunt spirituales de
 quibus supra in nu. 68. fecimus mentionem
 quoniam ad Episcopos spectat Jurisdictio
 non obstante dicta protectione Regia
 ita indeterminis fundant d. Barbosa cum
 pluribus in d. Cap. 8. Sec. 22 de re format. Con-
 cilij Tridentini nu. 30. et ipse pereyra in
 d. Cap. 17. nu. 12.

73

Idem quod diximus de constructis Hopsi-
 talibus et Cappellis sub protectione Regia
 est a firmandum de illis que fiunt in
 Ecclesijs militarium ordinum et probant
 Sagnanus in cap. ad hoc de Religiosis domi-
 bus nu. 47. Pereyra de manu Regia in d. ff.

Cap. 17. nu. 13. propter privilegia Apostolica spe-
cialia que habent in quibus illis Conceditur
exemptio Episcoporum velata ad dicto Pe-
regra ind. nu. 13.

74

Sic similiter Eximuntur ab Episcopi visitatione et subiectione illa Capella vel Admini-
strationes que ad regularium Adminis-
trationem spectant quia Episcopus non
potest se intromittere in Monasterijs
in quibus viget Regulari Observantia
propter inhibitionem Concilij Tridenti-
ni in cap. 8. sec. 21. de reformat. Julij Ca-
pone tom. 4. de cap. 276. nu. 16. Ciarlinus tom
1. controvers. for. cap. 68. nu. 7. Barbosa de po-
test. Episcopi 3. allegat 75. nu. 13. Sed hac
doctrina non nisi cum modificatione
admittenda sunt nam licet Capella re-
gularium et Administrationes operum
eorum quorum cura spectat ad eos Episcopos
qui sub Regulari Observantia vivunt
non possint visitari ab Episcopo neque Epi-
scopi in illis se intromittere valeant: Atam-
bi in illis reperiantur Administrationes
aliqua aut Confraternitates fundate que
aliter Administrentur et sint Corpora Sepa-
ratum ad dictos Ecclesie et agubenis regula-
rium tunc visitationi Episcopi subijciuntur
tamquam sedis et Apostolica delegati virtute Cap. 8

sess. 22. de reformat. Concil. Tridenti. ita probant in
terminis Barbona de potest. Episcopi ff. 3 allegat. 75. nu.
13. et Ciarlinus in 2. Cap. 65. nu. 1. Julius Cayone tom.
4. discip. 276. nu. 16. et 20.

75.

Rationem reddit d. Ciarlinus in d. Cap. 65. nu. 4. et s.
his verbis Spici: Magna est Episcoporum potestas in
visitando et viz datus aliqua exemptio que in
hoc liberet ab eis; nam licet quis sit generaliter
exemptus ab Episcopo tamen non est exemptus a visitatio-
ne nisi id specificè dicatur Gratianus discip. for. q. 5. cap. 480
nu. 26. et ideo licet regulares soleant esse in hoc exemptio-
nem confraternitates et loca pia in eorum ecclesijs ex-
tonia vel fundata ab Episcopo possunt visitari et con-
trungi ad reddendam rationem et sepe rescipiunt sacra
Congregatio beate Gennerii in gravi Neapolit in cap. 22
in principio et reliqui citati ad dicto Ciarlino in d. nu. 5. et obi-
ter notandum est quod Jurisdictio Episcoporum respectu
sistendi et pretendi rationes operum piorum tam alacis
Administratoribus quam a confraternitatibus et reliquis
Sodalitatibus est tam radicata et in casu quo contra illa
velit quis opponere Regie protectionis exceptionem aut alia
quamlibet de illa ipse Episcopus et non alius debet de iop-
notare Ciarlinus Controuer. juris tom. 1. Cap. 65. nu. 4. Barbona
de jure uniuerso lib. 2. cap. ii nu. 63. et de potest. Episcopi part. 2.
allegat. 75. nu. 20. Marthe de juridict. p. 2. cap. 18. nu. 9.
sic similiter alia privilegia habet q. refert Salgadus
de regia protect. p. 2. cap. u. nu. 3. cum sequentibus.

76.

Hoc ipsum qd. Episcopus in administrationibus adiacentibus
locis exemptis potest se intrinsecare et facere exiguias defun-
torum voluntates in casu negligentia Administratorum
vel propter bonorum dilapidationem

cedit in cap. testatoris id prohibetur
pro ~~...~~ etiam ~~...~~

Scoppa ad Sebastianum ind. obs. 189. n. 15.
cum sequentibus Castillus Soto mayor
Cronos. lib. 8. in tractatu de Alimentis cap.
54. nu. 12. fagnanus in cap. ad hae dereli
gionis domibus. n. 59. Salgadus de protestre
gia p^{te} 2. cap. ii nu. 3. Castillus Soto mayor
in tract. de usufr. sive de alimentis lib 8.
cap. 54. nu. 12. Barbosa de potest. Episco
pi p^{te} 3. allegat 82. nu. 27. Ludovicus
decis 4. nu. 16. Nam testator non potest
disponere vel prohibere ne Episcopus circa
executionem p^{ar}um voluntatum pro
videat cap. tua nobis 11 §. cum igitur ex
tra de testamentis Dominus Leo in decis
20. tom. 1. nu. 12. et rejicitur dicta disposi
tio tamquam turpis aut contra bonos
mores d. Salgadus ind. cap. ii nu. 3 excepto
in casu quo in limine fundationis vo
luisse hanc legem ponere ^{et} ex p^{re}cepto
Concilij trid. in cap. 9. l^{et} 22 de reform
qui intelligendus est dummodo accedat
approbatio Episcopi in dicta fundatione
Barbosa in dicto cap. 9. nu. 22 et Ludovicus
decis 4. nu. 12

27
+ junctis rationibus supra additis in nu. 74

Et propter hanc negligentiam in ad
ministracione fundato in Hospitali generali

presentis civitatis quod est fundatum sub
regia protectione per laicos confratres adque
dotandi virgines pauperes pro matrimonio
Contrahendo Ordinarius ecclesiasticus fecit
certa mandata et fuit preterea quod
illa revocaret ex defectu jurisdictionis et
iusto stillum formata competentia que
fuit terminata in favorem dicti Ordina-
rij propterea quia spiravit per lapsum
triginta dierum quod quidem ab Ordinario
non fuit prerogatum sicuti per senten-
tiam publicatam in presenti Tribunali
die 13 februarij 1680 constat.

Cua propter jam verificatus quod dan-
tur casus in quibus Ordinarius non habet
jurisdictionem ullam neque mixtam
et preventivam ut in Hospitalibus sub
regia protectione fundatis et in ecclesijs
regularium; bene vero possunt visitare
confraternitates auctoritate Episcopi
fundatas que illis adjacentes existunt
cum distinctis administrat^{oribus} nam
sui visitandi in ordinarijs est magis ex-
tensum ut probant D. Scoppa Fagnanus
Ciarlinus Barboza et Julius Capone in
numeris proximè antecedentibus cita-
tis siquidem nemo Christianus laicus
potest se eximere a visitatione Ord^{inis}

namque neque impedire quod Ordinarius accipiat Computa et Rationes quando referitur Administrator alicuius operis sive sit fabrica cuiusvis ecclesie etiam Cathedralis, Hospitalis, Confraternitatis, Eleemosine (Montis pietatis) et generaliter quorumcumque operum priorum et supra manet fundamentum anu-

42 usque ad nu. 69. et prater doctores ibi relatores iunctim tenet et defendit acerrime Salgadus de regia protect. 2. part. 2. Cap. ii a nu. 1. usque ad 6. Castillus Soto Mayor de usufructu, aut de alimentis lib. 8. Cap. 54.

f. sicut supra iam manet fundamentum

nu. 9. cum sequentibus nam illud ius competit episcopo etiam tanquam sedi Apostolica delegato facultate illi tributa in Cap. 8. sess. 21. de reform. Concilii trident. et in cap. 8. sess. 22. d. Sotomayor in d. Cap. 54. nu. 9. cum sequentibus Ludouicius decis. 4. nu. 16. Salgadus ibidem

Et etiam verificatur quod adhuc dantur casus in quibus Episcopi neque habent jurisdictionem ullam neque ipsi visitandi et possunt se intrinsece ad accipienda Computa et Rationes et ad compellendum Administratores ad hoc ut e sequantur opera pia a fi-

9

delibus relicta et ad non dilapidanda
 bona quod contigit quando sine Episcopi
 auctoritate fuerunt fundata Confrater-
 nitates vel Hospitalia aut sub protectio-
 ne regia creata reperiantur aut in
 fundatione fuerint exempta a iurisdic-
 tione Episcopi cum consensu ipsius in limi-
 ne fundationis a comitate Ludouicis
 ind. decis. 4. nu. 16. fagnanus ind. cap.
 ad huc de religionis domibus nu. 46. et
 59. nam postea Episcopus non potest
 eximere ullam ecclesiam a iurisdic-
 tione neque ac abdicare visitationem
 et correctionem ^{Barbosa de potest. ep. p. 3. alleg. 55. nu. 1} propter rationem tradi-
 tam a Ludouico decis. 4. nu. 14. ibi: illud
potest procedere in ecclesia iam consti-
 ta et fundata nunc enim agitur de
amittendo iure quod iure; sicut autem est
infundatione qua agitur de iure que-
rendo et forsam aliter non fundasset
testator nisi cum illa lege et licet fag-
 nanus in cap. ad huc de religionis domi-
 bus nu. 45. ait quod sufficit consen-
 sus Metropolitanus non est attenden-
 dus nam Metropolitanus non potest
 Episcopis suffraganeis ullam iurisdic-
 tionem neque sui auferre nec ipsius Me-
 tropolitani Successoribus d. Ludov. in d.

... deus 4. Nu 14 et necessario requiritur
 ... auctoritas Sedis Apostolica Pignatelli
 ... Consult. Canon. tom. 1. Consult. 40. nu.
 ... 4. pag. 48. praeterea in Casu Cap. 9. Sec.
 ... 22. de reformat. Concilij Tridentini.

80 Sic similiter obiter advertendum
 est quod ad subjectionem introducendam
 in fauorem Episcoporum quando infun-
 dationibus Hospitalium, Confrater-
 nitatum et aliorum Locorum et ope-
 rum piorum non intercedit aucto-
 ritas Episcopi sufficit quod aliquo
 modo administratores pro aliqua
 licentia ad Episcopum obtinenda adhi-
 rent. Vel computant rationes Co-
 ram illo reddidissent nam tunc
 acquiritur ius Episcopi ad visitatio-
 nem et ad accipiendas rationes ope-
 rum piorum ita probant Scoppa
 ad Gratianum num. in d. obs. 188 nu.

57. Carolinus Controv. for. lib. 1. Cap. 5.
 nu. 6. et 7. facit ad insensum ratio
 tradita a Julio Cayone tom. 4 de
 cap. 276. nu. 30. Barbosa de potest. Episcopi part. 3. alleg.
 77. nu. 10.

81 Sic similiter animadverten-
 dum est quod multis accidit
 quod per accidens adhuc Episcopi
 accipiendo rationes operum pio-

rum laicis administratoribus
 etiam accipiant computa et ad illos
 reddenda obligent administratores su
 gradicos et aliquibus Legatis pro fanis
 et contra iudex laicus sic similitel
 faciat propter. Conexitatens inter bo
 na profana et gĩa in aliquibus cas
 bus regertam et obseruat Iulius
 Capone in d. tom 5. discep. 397. nu. 53.

82

Sicque hoc motus in dicta de
 claratione die 26. mensis Martij anno
 1689. in administratione vulgo deli quan
 tess ita fuit pronuntiatur quia ibi fuit
 quoddam Legatum profanum relictum
 et voluit testator quod residuum illius
 in operibus pijs distribuere quod propter
 quod bene poterat Ordinarius petere ratio
 nes legati profani nam non poterat cogna
 cere que bona remanere poterat in dicta

Administration ad effectum distribuens
 ad in usus proprios nisi prius secretan
 recte segerunt administratoribus in
 distributione Legati profani; siquidem
 si preterea legati profani administra
 tores dilapidarent bona administratio
 nis verteret in damnum legati operum
 proorum

Et quodam modo fuit aliquantul

multi Doctores docuerunt

ad insensum illud, quod ad huc delegatis
prophanis Episcopi sunt executores ut fuit
dat Lonzales in cap. 1. heredes. de testamen.

nu. 6. **Diana** tom. 6. resol. moral. tract
8. de test. resolut. 39. nu. 2. ubi ait ex doc-
trina Barbosa de potest. Episcopi f. 3.
allegat 82. nu. 15. Futerrey. Couarr. et
plurimorum in locis ab illico citatis
quod post annum negligentibus exe-
cutoribus quodlibet legatum incipit
esse ipium et ideo sine rituum sine

non pertinet ad Episcopum cura exe-
cutionis ultimarum voluntatum, id
^{supradicti non obstantibus}

serum, in d. declaratione die 26 Martij
1689 fuit declaratum, quod respectu
Legati profani non poterat Episcopus
exequi suam sententiam quia execu-
tio ad laycum iudicem spectabat nam

haec est veritas et sequenda opinio ut
probat d. Lonzales indico nu. 6 ubi
proxime; respectu enim executionis
sententia circa opera pia facta etiam
fuit declaratum in eadem senten-
tia diei 26. Martij quod ad Episcopum
spectabat; nam opinionem que ait

non posse Episcopum exequi sen-
tentiam quam ^{pronuntiavit Lonzales} ~~fuit~~ circa opera
pia appellat Julius Cayone in tom. 3.

dices. 396. nu. 40. finclan Contradictionem
et etiam ait quod non oneretur nomen
contradictionis sed dum taxat quasi les
scurritatis.

84

Et propter hanc rationem si impe
tenti competens fuisset tempore decla
rationis iudicatum quod indita clausula
per agros les queresan pobres a les demo
chor edat supra relati in nu. 28 quod re
periebatur legatum etiam factum diviti
bus non propter hoc poterat declarari
competens contra ordinarium quia
tunc verificaretur quod in presenti testa
mento dicti Sebastiani Moline repe
riebatur aliud legatum pium pro pau
peribus virginibus et aliud profanum
pro divitibus uti ipse strenuus ind. Con
silio interminis fatebatur et probat et
per consequens pro parte legati pii debebat
declarari in favorem iudicis ecclesiasti
ci, et pro parte legati profani debebat
declarari quod fuit declaratum in dicta
administratione bulgo de les quantess
de quo fit mentio supra et signanter
(nu. 3.

85

Supradicta enim si non omnia vera
sint saltem sufficiunt ad reddendum iud
cium probabile et magis probabile

pro parte et in fauorem Jurisdictionis Or
 dinarij Ecclesiastici et per consequens in fauorem
 Ecclesie et in Casu dubio Cancellarius nequit
 declarare aliter quam in fauorem Ecclesie
 sub pena damnationis Cordada Ampluri
 bus tom. 1. decis 24. ann. 35. usque ad. 41 for
 tunclo tom. 2. Decis 409. nu. 19. duques Cons.
 2. nu. 10. in fin. lib. 3. praesertim post decretum
 Innocentij 11. interpropositiones damnatas
 editum ubi damnat opinionem Doctorum
 qui tenere posse Judicem in iudicando
 eligere opinionem probabilem relicta
 probabiliori; et ad hoc sufficit quod solus
 Cancellarius faciat iudicium quod est ma
 gis probabile una opinio quando ad id
 ipsius animum mouendum reueriantur
 rationes ab intrinseco tam efficaces quae
 non solum omnino possunt vincere auto
 ritatem extrinsecam Consultantium sed
 etiam Constituant Animum Cancellarij
 in statu quo ipse iudicat illicite fieri
 ab eo si relicta dicta opinione sua et
 rationibus intrinsecis prouinientibus
 declarat solum propter authorita
 tem extrinsecam quam improbabilem
 reputat et probat Diana Coordina
 to operum Oratorum tom 8. tract
 2. resolut 22 pag. 14 frances de Com

petens quod est 13. nu. 7 quia ipse tenetur
iudicare iuxta suam Consentiam ut in
terminis probat francis Urthigojn' des
Competens quod est. 4. numero 20 cum sequen-
tibus et etiam per totam idem que a fi-
mat in quest 13. nu. ii

Diximus in numero antecedenti
et apponimus illam Clausulam Sicuta
omnia supradicta sint ad effectum ut
Cognoscatur quod Cancellarius qui hoc
scripsit non approbat nisi ea prin-
cipia que ex dictis sufficiant ad justifica-
tionem dictae sententiae die 27 februa-
rij 1690. nam de alijs tibi retinet acor-
dium ad indagandam melius veritatem
quod fiet quando euenerit casus Competen-
tiarum postea suscitatarum nam antea
non est facile inter tantas opinionum et
distentionum varietates sensu tatis pos-
sum inuenire et propterea datur suffi-
ciens Motuum ad hoc et non obstant
tibus ponderationibus deturper factis
remaneat animus iudicantis indi-
ferens siquidem quotidie accidit et
rebus melius perpendis et conide-
ratis et propter aliquas doctrinas
ab aliquibus doctoribus modernis me-
lius declaratis fueris periti instante

declaracione Judicium aut amarent
 aut mature per ficiant

Sententia Illustrata in presentibus
 Observatione.

Ex. no. Inuocato.

¶ Nos Don Antonius Ferrer et Melan Juris consultus
 que R. Prepositus primarius Legum in Sancta Me-
 tropolitana Ecclesia Valentina Episcopus Heliopterus ac
 Regius Cancellarius in presentibus orbe et Valentia Reg-
 no in facto contentione sita inter jurisdictiones Ecce-
 siasticam Valentinam ex una secularis que regit
 Audiencia et administratores Administrationis relicta
 et instituta per Sebastianum Molina oppidi de
 Bias ex altera partibus super dubio inter dictas
 partes moti scilicet: an consenta in Administra-
 tione relicta per q. Sebastianum Molina Villa
 de Bias cum suo ultimo testamento quibus domi-
 cellis pauperibus consanguinis eius ad effectum
 Contraendi matrimonium et in subuentionem
 illius sit opus pium nec ne, et per consequens an
 debeat ordinarius Ecclesiasticus reuocare magis
 cedimenta facta in dicta Administratione, et facta
 per eius vices Serentis in visitationibus presentibus
 Archiepiscopus usque ad diem pro facta consen-
 tionis, pariterque remittere causas illius ad iudicium

Seutarem. Viso presentatione dicto consentio
nis facta die vigesimo octavo Septembris anni
millesimi sexcentissimi octuagesimi noni. Vbi
denique videndis. Quia in occurrenti causa petentis
Jurisdictionis realis non remanet iustificata,
Idcirco et alias Sententiamus pronuntiamus arbi
tramus et declaramus ordinarium ecclesiasticum
non debere reuocare huiusmodi procedimenta, neque
remisere causas ad iudicem Laicum.

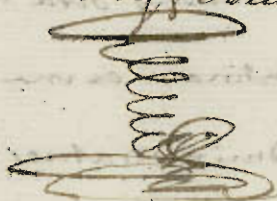
Antonius Episcopus Reg. Can.

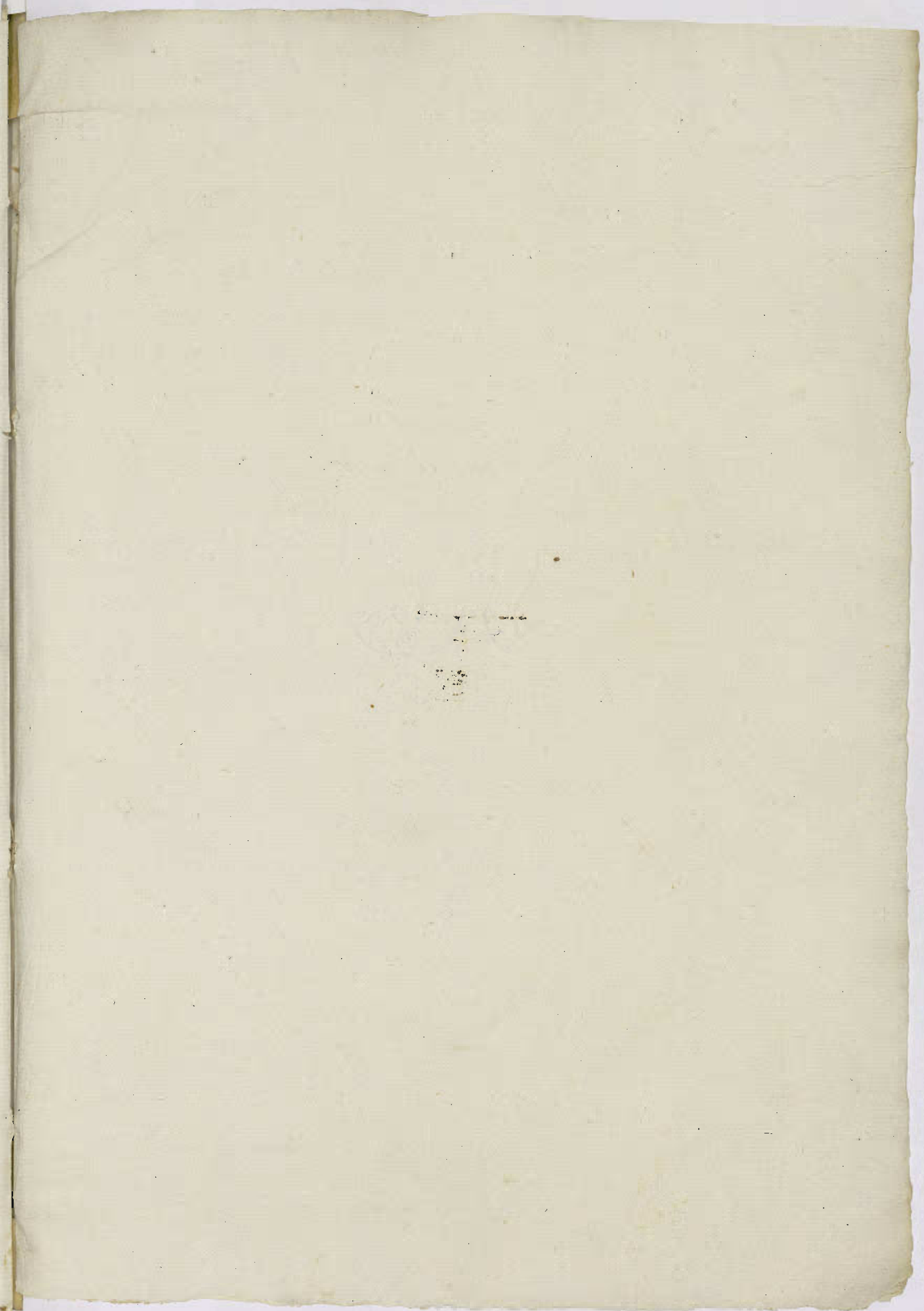
Vt. A. D. Mathieu et Silua

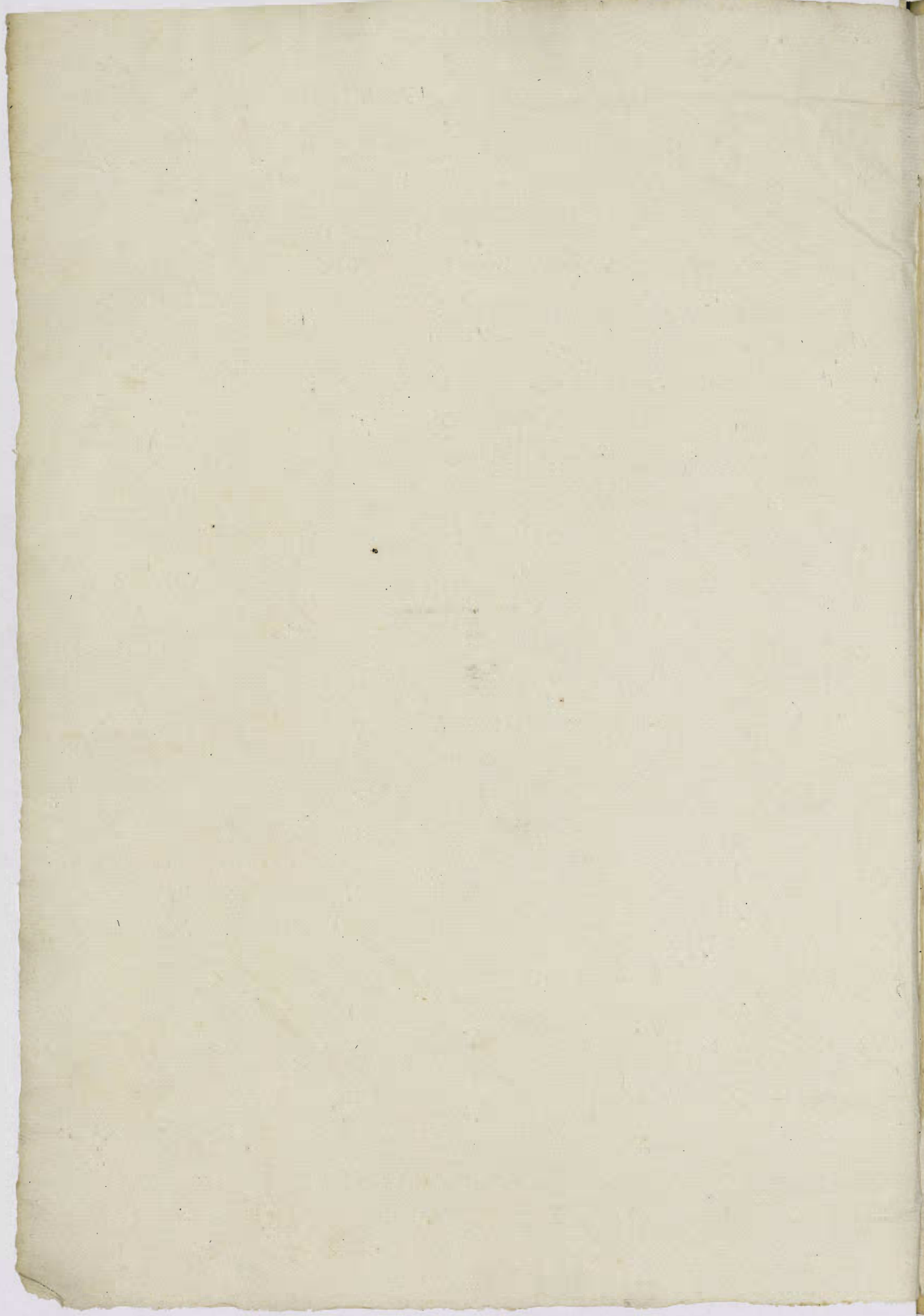
Vt. Pastor

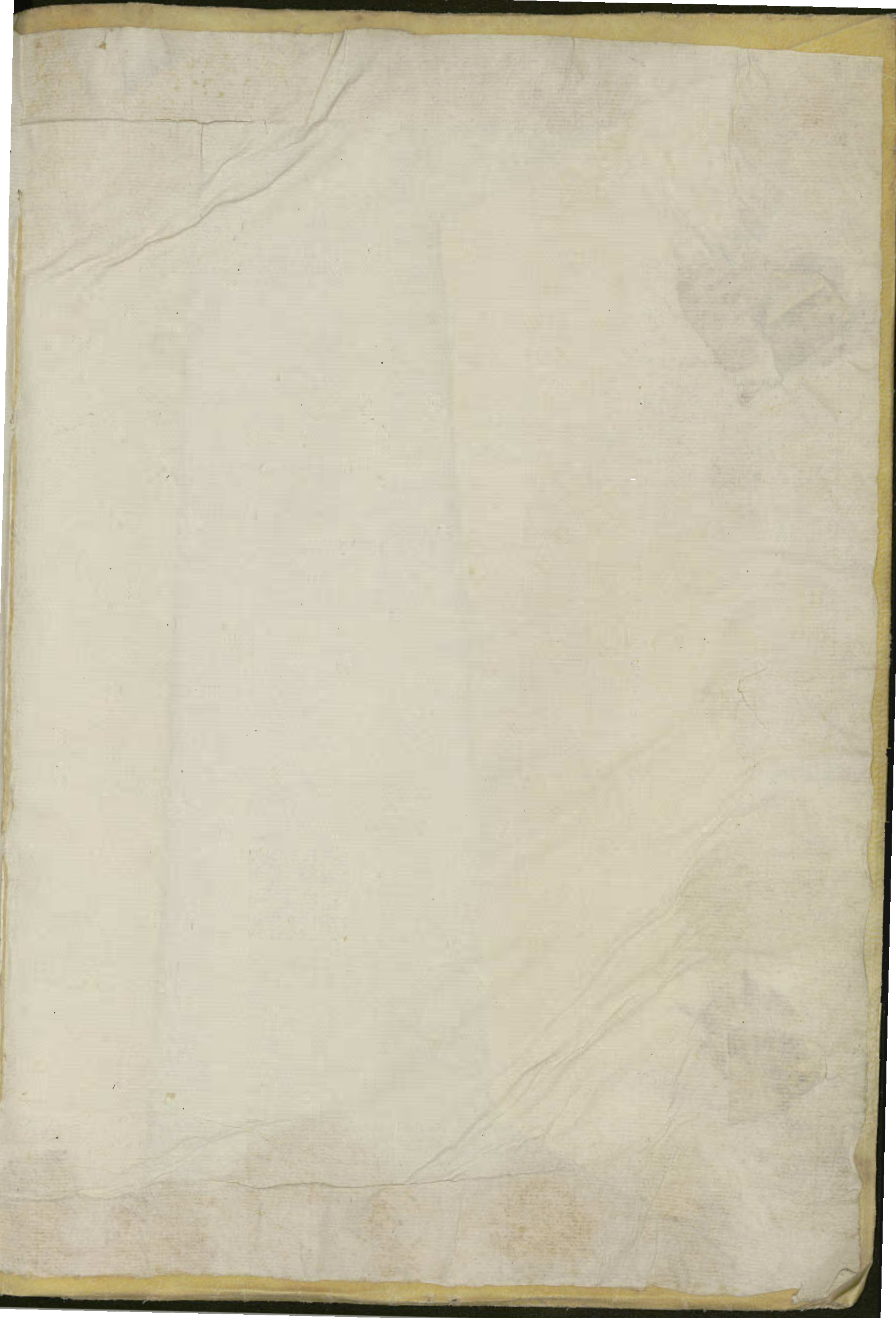
Vt. A. Emanuel Mercader

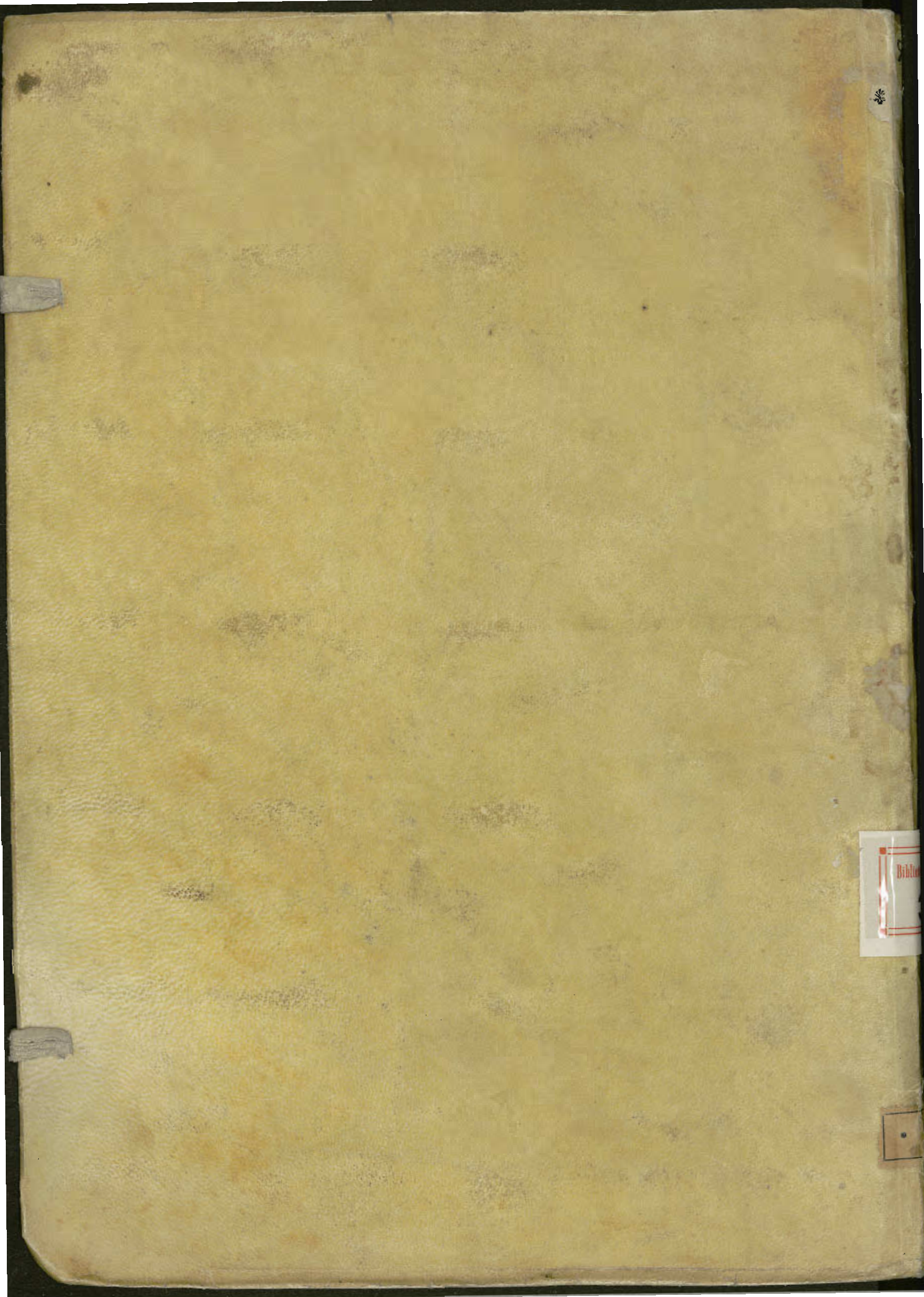
Publicata die xxvij february MDCLXXX.

98

MS
Biblioteca de Santa
308

98